

STRATEGIA WDRAŻANIA PROJEKTU INNOWACYJNEGO

Lider projektu:

Fundacja BFKK
ul. Spółdzielcza 8, 15-441 Białystok, tel.: 85 653 77 00

Partner projektu:

Podlaska Wojewódzka Komenda OHP
ul. Handlowa 6 G, 15-399 Białystok, tel./fax: 85 651 61 87

I. UZASADNIENIE

- Czy uzasadnienie realizacji projektu zostało poparte wynikami analiz i badań, zrealizowanych w I etapie?
- Czy wyniki analiz i badań, zrealizowanych w I etapie potwierdzają potrzebę realizacji projektu?

Projekt „**INNOWACJE 15+ testowanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia**” powstawał w okresie, gdy plac Puerta de Sol w Madrycie stał się areną frustracji młodzieży wykluczonej z rynku pracy w kraju wysoko rozwiniętym. Jednak, jeżeli z wyzwaniem czasu nie radzi sobie dobrze wykształcona młodzież z bogatszych krajów, to jakie perspektywy ma młodzież w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, w jednym z najbiedniejszych regionów Europy, jakim jest województwo podlaskie? Badania OHP „Specyficzne problemy młodzieży na rynku pracy” pokazują, iż w przypadku kryzysu gospodarczego młodzież o 60% silniej odczuwa jego skutki, częściej tracąc pracę i pozostając dłużej bezrobotna. Rewolucyjne nastroje wśród młodzieży hiszpańskiej, zmierzające do zmian w konstytucji i obalenia monarchii dowodzą, iż wykluczenie z rynku pracy związane jest z silnym wykluczeniem z życia społecznego i poczuciem pozbawienia praw obywatelskich. Od tamtego czasu **problem młodzieży do 25 roku życia** stał się głównym wyzwaniem specjalistów rynku pracy i znalazł swoje priorytetowe miejsce w założeniach do programów na lata **2014-2020** i po raz pierwszy traktowany jest na równi z problemem osób po 50 roku życia. To przewartościowanie wskazuje na konieczność przygotowania specjalistycznych narzędzi wsparcia tej grupy na rynku pracy na nowy okres programowania. Coraz więcej ekspertów podkreśla, że oprócz recesji gospodarczej mamy do czynienia z szeregiem innych przyczyn, które potęgują bezrobocie młodych ludzi. Instytut CIMA dowodzi w badaniach „Director – Performance and Emerging Markets”, iż na wysoki poziom bezrobocia wśród młodzieży nie bez wpływu pozostaje także brak inicjatyw skierowanych specjalnie do młodych, borykających się ze specyficznymi problemami opiekuńczo-wychowawczymi, uzależnieniami czy marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Zaobserwowane problemy mogą być zapowiedzią kryzysu obywatelskiego i społecznego do jakiego dojść także może w Polsce, gdzie trzecia część bezrobotnych stanowi dziś młodzież, co prowadzi do licznych problemów społecznych (uzależnienia, przemoc) i wykluczenia społecznego 15+.

Wsparcie młodzieży nowymi instrumentami aktywnej integracji, terapii uzależnień oraz przeciwdziałających dalszej marginalizacji opartymi na idei budowania środowiska rodzinnego w środowisku pracy, idei budowania samodzielności i odpowiedzialności za swoje życie oraz integracji w Internecie. **Przeprowadzone, w I etapie realizacji projektu, badania** z wykorzystaniem metody analizy danych zastanych Desk Research, badań ilościowych wśród 600 osób (300 osób 15+ oraz 300 pracowników i pracodawców), a także badań jakościowych 3 FGI z udziałem 15+, **potwierdzają, trafność wskazanych we wniosku o dofinansowanie, obszarów interwencji**, określających trzy obszary interwencji:

- **Placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.** Badania potwierdziły, że młodzież opuszczająca placówki opiekuńczo-wychowawcze potrzebuje specjalistycznego wsparcia. Wyniki kontroli przeprowadzonej przez NIK w 2012 roku potwierdzają, że projekty powrotu dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych do wychowania w rodzinie lub rodzinnych formach pieczy zastępczej, nie przynosiły zakładanych efektów, a współdziałanie instytucji odpowiedzialnych w tym zakresie było opieszale i nie zapewniało sprawnej, wszechstronnej i adekwatnej do sytuacji dziecka opieki. Indywidualne plany pracy (IPP), stanowiące podstawę pracy z dzieckiem, aż w 3/4 placówek sporządzano formalnie, bez kluczowych informacji i bez dostosowania do faktycznej sytuacji dziecka. IPP opracowywane były często bez udziału psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych, a także innych specjalistów, przez co niemal połowa planów nie zawierała diagnoz pedagogicznych i psychologicznych, niezbędnych do określenia możliwości psychofizycznych dziecka. Badania przeprowadzone w projekcie wskazują, że dzieci opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze mają częściej kłopoty z usamodzielnieniem i przystosowaniem do życia, niż dzieci z rodzin adopcyjnych i zastępczych. Mniej niż 10% wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych kontynuowało naukę na studiach wyższych, a tylko 15% ma takie aspiracje. Wychowankowie tych placówek trafiają do placówek resocjalizacyjnych. W schroniskach dla nieletnich ponad 50% wychowanków pochodziło z placówek opiekuńczo-wychowawczych a tylko 10% z rodzin zastępczych. Badania CATI przeprowadzone w pierwszej fazie projektu potwierdzają, iż rodzice dzieci z placówek opiekuńczo-

wychowawczych to osoby o bardzo niskich dochodach bądź bez dochodów, korzystające ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej, dotknięte długotrwałym bezrobociem, niepełnosprawnością, bezradnością lub chorobą alkoholową (np. aż 61 % matek i 49% ojców respondentów nie pracowało). Należy podkreślić, iż 30% respondentów po opuszczeniu placówki posiadała złą lub bardzo złą sytuację materialną. Tymczasem 60% nie miało kontaktu z doradcą zawodowym a 33% stwierdziło, że kontakt z nim nic im nie dał. W województwie podlaskim 34% wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych przebywa poza rodziną z powodu niewydolności wychowawczej rodziny, 24% z powodu alkoholizmu a 14% z racji demoralizacji. Według aktualnych danych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego spośród dzieci opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze 24% dzieci powróciło do rodzin pochodzenia, 16% usamodzielniało się, 7% umieszczono w rodzinach zastępczych, 16% umieszczono w placówkach socjalizacyjnych, 19% w placówkach resocjalizacyjnych a tylko 10% odeszło do nowych rodzin poprzez adopcję. W badaniach CATI prowadzonych w pierwszej fazie projektu 28% respondentów nie było przygotowanych do podjęcia działalności gospodarczej, tylko 18% spotkało nauczycieli promujących przedsiębiorczość uczniów. Aż 50% z nich nie potrafiło ocenić i wykorzystać swojej wiedzy do uniknięcia bezrobocia. Blisko 30% respondentów oceniło nisko i bardzo nisko współpracę rodziny zastępczej, domu dziecka lub innej placówki opiekuńczo-wychowawczej z przedsiębiorcami, instytucjami rynku pracy w zakresie wsparcia ich wejścia w samodzielne życie osobiste i zawodowe, 70% nie znało instytucji pomagających osobom młodym. Szczególnym problemem na jaki zwrócili uwagę respondenci badań i konsultacji fokusowych FGI przeprowadzonych w projekcie była niska samoocena i brak wiary w swoje możliwości wychowanków: „brak wiary w siebie dotyczy banalnych rzeczy, nawet już nie mówiąc o skomplikowanych sytuacjach zawodowych - dzieci nawet same nie pójdą na proste zakupy samemu, bo się boją”. Stwierdzono, że osoby z placówek opiekuńczo-wychowawczych są postrzegane stereotypowo jako posiadające gorsze zdolności poznawcze, kognitywne oraz kompetencje społeczne i zawodowe, niż przedstawiciele młodzieży z „normalnych rodzin”. Jak wynika ze spostrzeżeń uczestników FGI pracodawcy chętniej zatrudniają osoby ze środowisk patologicznych, niż z ośrodków opiekuńczo-wychowawczych: „jeśli chodzi o ucznia pochodzącego z jakiegoś środowiska patologicznego, który mieszka w rodzinie (...), pracodawca robi rozeznanie, zastanawia się i podejmuje ryzyko próbując pomóc. Jednak gdy chodzi o młodzież z ośrodków to naprawdę ciężko jest przekonać pracodawcę, mimo iż potrzebuje uczniów, żeby przyjąć takiego ucznia”. Zdaniem uczestników badania podejście takie jest najczęściej wynikiem wcześniejszych niepowodzeń: „mają jakieś niedobre wspomnienia. Kiedyś coś tam próbowali, coś tam nie wyszło. Boją się tej młodzieży”. Potwierdzają to opinie 42% wychowanków placówek wyrażone w ramach badań CATI wskazujące na niechęć pracodawców, jako przyczynę ich sytuacji zawodowej. Dane te potwierdzają konieczność wypracowania nowych narzędzi kierowanych specjalnie do pracodawców i rzemieślników podejmujących się trudu usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.

- **Rodziny dotknięte przemocą lub uzależnieniami** to drugi obszar interwencji, w którym prowadzono badania pierwszej fazy projektu. Aż 72% mieszkańców woj. podlaskiego (najwięcej w kraju) zna rodziny, w których występuje co najmniej jedna forma przemocy, przy średniej krajowej 64%. Ponadto 52% deklaruje, że mieszka w takich rodzinach (w kraju 48%). 4% dzieci w kraju żyje w rodzinach alkoholików. Młodzież taka według badań FGI prowadzonych w projekcie ma utrudnione wejście na rynek pracy „problem powyższy jest szczególnie znaczący z punktu widzenia małych miejscowości”. Związane jest to z występowaniem zjawiska, które zostało określone jako „...etykietowanie, i te dzieci z rodzin alkoholowych dostają w prezencie od rodziców taką etykietkę i są postrzegane później życiowo, zawodowo, jak ich uzależnieni rodzice - że będą kradły, będą piły” co jest dużą barierą w ich integracji społecznej. Stąd model przedsiębiorczości i wsparcia grupowego kreujący warunki sukcesu i społecznego dowodu błędnego etykietowania. Tymczasem aż 76% uczniów I klasy szkoły ponadgimnazjalnej, 54% gimnazjum i 22% szkoły podstawowej w woj. podlaskim próbowało alkoholu oraz odpowiednio 13%, 4% i 1% narkotyków. Uczniowie dotknięci problemem przemocy i uzależnień cechują się „brakiem umiejętności społecznych”, „zaniżonym poczuciem własnej wartości”. Ponad 30% młodzieży w przeprowadzonych badaniach CATI uważa, że tylko znajomości i protekcja pomogą zrealizować im własne plany co świadczy o zewnątrz sterowności, wyuczonej bezradności,

którą należy korygować przez kształtowanie postaw przedsiębiorczych w przygotowanym modelu integracji. Uczestnicy FGI wskazali, iż istnieje problem dostępu do odpowiednich instytucji: „U nas tej młodzieży nie ma gdzie wysłać. Ja się posiłkuję „Etapem” czy innymi białostockimi zasobami, ponieważ na miejscu nie mamy z kim współpracować. Brakuje i ludzi i alternatyw dla tych młodych ludzi”. Opinie te potwierdzają zasadność kreowania nowych form pomocy, w oparciu o lokalne organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej, niekojarzone potocznie z możliwościami rozwiązywania problemów młodzieży z rodzin z problemem uzależnień lub przemocy, co zostało przewidziane w przygotowanym modelu integracji. 46% uczestników badań CATI stwierdziło, że bardzo atrakcyjna i atrakcyjna byłaby dla nich aktywizacja zawodowa w formie grupy wsparcia i „wspólnego biznesu” z osobami w podobnej sytuacji życiowej. 65% młodzieży dotkniętej problemem przemocy i uzależnień nie miało kontaktu z doradcą, a ci co mieli stwierdzili w większości, że nic im to nie dało. Świadczy to o niedopasowaniu użytych narzędzi. Tylko 14% z nich deklaruje chęć podjęcia własnej działalności, co świadczy o niskich postawach przedsiębiorczych tej grupy młodzieży.

- **Obszary zmarginalizowane i wiejskie** to trzeci obszar interwencji, w ramach którego w trakcie badań wskazano, że 21% osób w wieku do 24 roku jest zagrożonych w Polsce ubóstwem. Potwierdzono tezę o wyższym stopniu ryzyka marginalizacji mieszkańców wsi, dla której indeks głębokości niedostatku osiągnął 31,7%. Z uwagi, że w województwie podlaskim 95,5% obszarów to tereny wiejskie jest to szczególnie problem. Największą intensywnością zarówno skrajnego ubóstwa jak i niedostatku charakteryzowała się wieś (odpowiednio 1,6% oraz 15,2 %). Województwo podlaskie zajmuje niechlubne ostatnie miejsca w kraju w aspekcie radzenia sobie z ubóstwem (11 miejsce w kraju w zakresie zasięgu 14 miejsce w zakresie intensywności ubóstwa). Aktywność młodzieży w Polsce nastawiona jest przede wszystkim na edukację, tym między innymi można tłumaczyć stosunkowo niską wartość stopy bezrobocia w grupie 15-17 lat, jednak w ostatnich latach wartości te wzrosły trzykrotnie. Badania potwierdzają konieczność uwzględnienia aspektu technologii ICT w działaniach na rzecz młodzieży zmarginalizowanej. Wśród wszystkich krajów Unii polska młodzież pod względem obsługi komputera zajęła 9 m-ce jeżeli chodzi o przeciętny poziom obsługi oraz 11 jeżeli chodzi o niski poziom umiejętności obsługi komputera spośród młodych przedstawicieli 27 UE. Niestety, jeżeli chodzi o biegłą umiejętność obsługi komputera nasza młodzież jest plasowana na trzecim od końca miejscu, wyprzedzając tylko Rumunię i Bułgarię. Usługi doradcze w zakresie planowania życia osobistego i zawodowego udzielone zdalnie przez Internet przez zespół specjalistów rynku pracy i rozwoju osobistego są ważne i bardzo ważne dla 45% respondentów badań CATI przeprowadzonych w pierwszej fazie projektu. 70% przebadanej młodzieży ze wsi oczekuje na zdalne usługi szkoleniowe. Tylko połowa respondentów (47%) miała kontakt z doradcą zawodowym. Tymczasem kwestia poradnictwa zawodowego jest szczególnie istotna na obszarach zmarginalizowanych i wiejskich, które mają trudny dostęp do instytucji świadczących takie usługi. Badania fokusowe potwierdziły, że ważne jest świadczenie takich usług zdalnie. Uczestnicy spotkań wyrazili opinię, że nie spotkali się jak do tej pory z poradnictwem przez Internet. „Nie no to ja wiele razy słyszałam, że jakieś są tam porady od psychologa. Jestem terapeutą rodzinnym i widzę taką możliwość wsparcia osób, do których inaczej nie dotrę”. Badania przeprowadzone w pierwszej fazie projektu uzasadniają konieczność wdrożenia modeli integracji w oparciu o usługi zdalne rozwijane zgodnie ze strategią e-Podlaskie z e-Edukacją przyjętą w grudniu 2011 przez Zarząd Województwa, jako dokument strategiczny na nowy okres programowania.

Uwzględnienie trzech obszarów interwencji i odpowiadających im laboratoriów testujących równolegle i niezależnie rozwiązania dedykowane precyzyjnie trzem grupom odbiorców i użytkowników, zwiększa potencjał innowacyjny i wdrożeniowy całego projektu. **Współpraca ponadnarodowa** związana z adaptacją Dobrych Praktyk w każdym z obszarów interwencji we współpracy z AVOPP we Francji (Placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze), Centro Publico Municipal Formacion Personas Adultas Ayuntamiento De Betxí w Hiszpanii (przemoc i uzależnienia) oraz Unione Nazionale Comuni Comunità Enti Montani UNCEM Toscana z Włoch (obszary zmarginalizowane i wiejskie) pogłębia i rozszerza analizę problemu o prognozy zmian na podstawie doświadczeń Europy. Konsultacje prowadzone z partnerami ponadnarodowymi w pierwszej fazie projektu **potwierdziły zasadność prowadzenia adaptacji i testów w obszarach interwencji na rzecz trzech grup docelowych.**

II. CEL WPROWADZENIA INNOWACJI

- Czy cel projektu jest taki sam, jak we wniosku o dofinansowanie?
- Czy wskaźniki są właściwie zdefiniowane?
- Czy wartości docelowe wskaźników celu, sposoby pomiaru, źródła weryfikacji zostały określone odpowiednio do celu?

Celem projektu jest adaptowanie/utworzenie, testowanie a następnie upowszechnienie/wdrożenie na terenie woj. podlaskiego do końca 2014 roku 9 modelowych rozwiązań doradczych, szkoleniowych i współpracy lokalnej w zakresie wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży po 15 roku życia. Tak sformułowany cel ogólny projektu został pozytywnie zweryfikowany w I etapie realizacji projektu w trakcie badań oraz współpracy ponadnarodowej. W związku z powyższym, **cel strategii wdrażania jest tożsamy z celem projektu** określonym we wniosku o dofinansowanie. Głównym wskaźnikiem celu jest **implementacja produktów finalnych w praktykę społeczną określonych użytkowników** na poziomie metod pracy specjalistów rynku pracy i pomocy społecznej oraz systemów zarządzania firmą rzemieślniczą i MŚP w **3 obszarach interwencji**:

W badaniach w I fazie projektu potwierdzono konieczność wsparcia zatrudnienia 3 grup defaworyzowanych w ramach 3 obszarów interwencji:

- Model integracji **Praca Jak Rodzina** dla młodzieży opuszczającej **placówki opiekuńcze**
- Model integracji **Życie to Biznes** dla młodzieży z rodzin z problemem **przemocy i uzależnień**
- Model integracji **e-Horyzonty** dla młodzieży zamieszkującej **obszary zmarginalizowane**

Wskaźnikiem celu są tu **3 modele integracji** a **źródłem ich weryfikacji** 3 publikacje wdrożeniowe i 3 strategie lokalne wykorzystujące modele w ramach lokalnej kooperacji.

W wyniku badań w I fazie projektu potwierdzono 3 typy barier w obszarach interwencji oraz konieczność zastosowania trzech poziomów interwencji (młodzież, firma, otoczenie):

- **Instrumenty diagnostyczno-doradcze** dostosowane do specyficznych potrzeb młodzieży z **placówek opiekuńczych, obszarów zmarginalizowanych, z rodzin przemocy i uzależnień.**
- **Instrumenty edukacyjne** uwzględniające potencjał wychowawczy i integracyjny rzemiosła i MŚP
- **Instrumenty kooperacyjne** dla otoczenia organizujące współpracę instytucji rynku pracy oraz przedsiębiorców na rzecz nowych modeli integracji młodzieży w formie lokalnych strategii działania.

W tym wymiarze **wskaźnikiem celu** jest **9 instrumentów interwencji (PF)** z narzędziami i instrukcją użytkownika i 3 podpisane lokalne strategie z zastosowaniem 9 PF a **źródłem weryfikacji wskaźników** jest 9 opisów produktów finalnych, raporty z testu i ewaluacji, listy obecności z 42 szkoleń i 3 podpisane strategie z użyciem 9 PF, co stanowić będzie **sukcesem upowszechniania i mainstreamingu 9 PF.**

III. OPIS INNOWACJI, W TYM PRODUKTU FINALNEGO

- Czy przedstawiona innowacja została opisana kompleksowo, z uwzględnieniem wszystkich wymaganych elementów?

Innowacją projektu są niezależne, modelowe rozwiązania integracji młodzieży 15+ „zaprojektowane na miarę” specyficznych potrzeb 3 grup młodzieży (GD) defaworyzowanych w szczególny sposób na rynku pracy i w życiu społecznym. Modele te są szczególnie czułe i wrażliwe na specyficzne bariery GD wykorzystując każdorazowo odmienny potencjał edukacyjno-wychowawczy pracodawców i rzemieślników oraz inny potencjał kooperacyjny społeczności lokalnych na rzecz poszczególnych GD. Kolejnym aspektem innowacji jest **integrowanie interwencji** realizowanych na poziomie młodzieży, rzemieślnika (pracodawcy) i ich otoczenia **w jednym modelu działania**. Podstawową innowacją projektu jest więc model kompleksowych działań. Trzecim, najbardziej subtelnym aspektem innowacji, jednak najistotniejszym dla skutecznego mainstreamingu, jest wykorzystanie w modelu interwencji **efektu synergii poziomów interwencji**, poprzez projektowanie i moderowanie (na trzecim poziomie modelu) lokalnej współpracy użytkowników nowo wypracowanych instrumentów doradczych i edukacyjno-wychowawczych w formie lokalnych strategii działania wykorzystujących produkty finalne projektu. Przepis na tworzenie lokalnej współpracy, będąc wraz z narzędziami produktem finalnym projektu, staje się jednocześnie kluczowym instrumentem mainstreamingu i finansowania modeli w regionie po zakończeniu projektu.

Zważywszy na zdefiniowane typowe grupy barier w 3 obszarach interwencji przetestowane zostaną 3 modele kompleksowych działań diagnostyczno-doradczych, edukacyjno-wychowawczych i kooperacyjnych. W tym sensie zintegrowane instrumenty integracji zawodowej i społecznej **służą przede wszystkim młodzieży 15+**. Jednak trzy poziomy interwencji rozszerzają grupę potencjalnych odbiorców i użytkowników. Aktywność zawodowa i integracja społeczna 15+ z grup szczególnie defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym są tym ujęciu wartością i szansą rozwojową **dla lokalnych pracodawców** z problemem pozyskania wykwalifikowanych pracowników w zawodach rzemieślniczych oraz **lokalnej społeczności** ponoszącej wysokie koszty ekonomiczne społecznego wykluczenia młodzieży. Innowacyjność rozwiązań występuje, więc na kilku poziomach szczegółowości. Obok innowacyjnego modelu rozwiązywania problemu społecznego przewiduje się innowacje na poziomie konkretnych instrumentów wsparcia. W tym przypadku innowacje dotyczą **sposobu świadczenia usługi doradczej** na styku rynku pracy i polityki społecznej, **metod edukacyjno-wychowawczych w rzemiośle i MŚP** oraz metod **współpracy lokalnej**, w każdym z 3 obszarów interwencji:

- **Model integracji młodzieży 15+ z placówek opiekuńczo-wychowawczych: PRACA JAK RODZINA**

- **Instrumenty diagnostyczno-doradcze 15+ dla placówek opiekuńczych.** Innowacja tego modelu związana jest z adaptacją sprawdzonego rozwiązania w stosunku do nowej grupy docelowej. Dobre praktyki w zakresie tworzenia Indywidualnych Planów Działania IPD we współpracy z pracodawcą oraz doradcami instytucji rynku pracy zastosowane zostaną w stosunku do wychowanków placówek opiekuńczych i realizowane będą przez pracowników tych placówek wraz z rzemieślnikiem „przejmującym opiekę” nad wychowankiem. W tym przypadku **innowacją jest** zastosowanie sprawdzonych rozwiązań kierowanych do młodzieży **w stosunku do nowej grupy klientów** (młodzież bez wsparcia rodziny) i **nowej grupy doradców** (pracownicy placówek opiekuńczych oraz rzemieślnicy). Specyfiką modelu są bariery usamodzielnienia charakterystyczne dla młodzieży pozbawionej wsparcia rodzinnego uwzględnione w metodologii diagnozy i planowania działań. Istniejące

Innowacje 15+

narzędzie doradczo-diagnostyczne nie uwzględniają tych aspektów. Testowanie innowacji w tym zakresie przygotuje innowacyjny produkt (PF1): *Model doradztwa na rzecz usamodzielnienia 15+* z zastosowaniem narzędzi: „Kwestionariusze 15+” oraz „IPD 15+”

- **Instrumenty edukacyjno-wychowawcze dla rzemiosła.** Innowacja tego modelu, podobnie jak w przypadku modelu diagnostyczno-doradczego dotyczy adaptacji sprawdzonych rozwiązań w stosunku do nowej grupy docelowej. W tym przypadku **innowacją jest** zmodyfikowana metoda mentoringu rzemieślniczego **na potrzeby małej firmy**. Zaadaptowany zostanie do potrzeb rzemiosła francuski model „ojca/matki chrzestnej”. W testowanym modelu, opiekun-wolontariusz (rzemieślnik) wspiera proces usamodzielnienia realizując jednocześnie edukację zawodową oraz kluczowe funkcje wsparcia rodzinnego zapewniając w środowisku pracy niezbędne relacje „rodzinne”. Poprzez „Szkolenie mentorów 15+” rzemieślnik, pracodawca (Mentor 15+) przygotowany zostanie do realizacji funkcji wychowawczych i opiekuńczych typowych dla członka rodziny lub przyjaciela. Testowanie innowacji w tym zakresie przygotuje innowacyjny produkt (PF2): *Model edukacji na rzecz usamodzielnienia 15+* z zastosowaniem narzędzi: „Coaching Rodzinny 15+” oraz „Szkolenie mentorów 15+”
- **Instrumenty kooperacyjne wdrażające model „Praca jak Rodzina”.** Innowacja tego modelu dotyczyć będzie adaptacji sprawdzonych w PIW EQUAL (godzenie życia zawodowego) i projektach innowacyjnych (aktywizacja 50+) metod lokalnej współpracy w odniesieniu nowego problemu społecznego, jakim jest usamodzielnienie 15+ oraz promocja rzemiosła w nowych funkcjach edukacyjno-wychowawczych. W tym przypadku **innowacją jest** zmodyfikowany schemat tworzenia i moderowania lokalnej koalicji na rzecz wypracowania i przyjęcia wspólnej strategii działania. **Modyfikacja** świadcząca o innowacji dotyczy włączenia w prace nad przygotowaniem modelu *Coachingu Rodzinnego 15+* mistrzów rzemiosła i wykorzystanie elementów modelu mistrz-czeladnik. Efektem testu będzie innowacyjny produkt (PF3): *Model lokalnego wsparcia usamodzielnienia 15+*
- **Model integracji młodzieży 15+ z rodzin z problemem przemocy, uzależnień: ŻYCIE TO BIZNES**

- **Instrumenty diagnostyczno-doradcze 15+ dla placówek interwencji kryzysowej.** Innowacja tego modelu dotyczyć będzie adaptacji sprawdzonych przez partnera rozwiązań w zakresie interdyscyplinarnego poradnictwa kariery dla młodzieży szkolnej z elementami promocji samozatrudnienia w stosunku do nowej grupy docelowej, jaką jest młodzież 15+ z rodzin dotkniętych problemem przemocy i uzależnień, wtórnie zagrożonych wyuczoną bezradnością, zależnością. W tym przypadku **innowacją jest** zmodyfikowany Indywidualny Plan Działania uwzględniający zagadnienia doradztwa biznesowego połączonego z elementami ekonomii społecznej i terapii grupowej w ramach grupy przedsiębiorczej (spółdzielnia socjalna). Efektem testu będzie innowacyjny produkt (PF4): *Model doradztwa przedsiębiorczego z elementami terapii grupowej* z zastosowaniem narzędzi: „Biznes Kwestionariusze 15+” oraz „IPD: Życie to Biznes 15+”
- **Instrumenty edukacyjno-terapeutyczne dla ekonomii społecznej.** Innowacja tego modelu, podobnie jak w przypadku modelu diagnostyczno-doradczego dotyczy adaptacji sprawdzonych rozwiązań w stosunku do nowej grupy docelowej. **Innowacją jest** zmodyfikowana metoda wsparcia grup wykluczonych poprzez ekonomię społeczną w ramach grupy przedsiębiorczej, w której zastosowano model **terapii grupowej** osób zagrożonych wyuczoną bezradnością poprzez przedsiębiorczość wspieraną kreującą samodzielność i branie odpowiedzialności za swój los. Efektem

Innowacje 15+

testowania w tym zakresie będzie innowacyjny produkt (PF5): *Model wsparcia samozatrudnienia 15+* z zastosowaniem narzędzi: „*Inkubator Przedsiębiorców 15+*” oraz „*Interdyscyplinarna terapia uzależnień 15+*”

- **Instrumenty kooperacyjne wdrażające model „Życie to Biznes”.** Innowacja tego modelu dotyczyć będzie adaptacji sprawdzonych metod lokalnej współpracy w stosunku do nowego problemu społecznego, jakim jest przemoc i uzależnienia w rodzinie. W tym przypadku **innowacją jest** zmodyfikowany schemat tworzenia i moderowania lokalnej koalicji na rzecz wypracowania i przyjęcia wspólnej strategii działania uwzględniający kooperację instytucji rynku pracy, instytucji ekonomii społecznej i terapii uzależnień. Efektem testu będzie innowacyjny produkt (PF6): *Model lokalnego wsparcia samozatrudnienia terapeutycznego 15+*
- **Model integracji młodzieży 15+ z obszarów zmarginalizowanych: e-HORYZONTY**

- **Zdalne instrumenty diagnostyczno-doradcze 15+ dla obszarów wiejskich** oraz terenów zmarginalizowanych. Innowacja tego modelu dotyczyć będzie adaptacji rozwiązań interdyscyplinarnego poradnictwa zdalnego dla osób niepełnosprawnych w stosunku do nowej grupy docelowej jaką jest młodzież z obszarów wiejskich oraz terenów o słabej infrastrukturze instytucjonalnej. **Innowacją jest** zdalny Indywidualny Plan Działania uwzględniający specyfikę, zainteresowania i możliwości poznawcze młodzieży zagrożonej przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty. Efektem testu będzie innowacyjny produkt (PF7): *Model e-doradztwa dla 15+* z zastosowaniem narzędzi: „*e-Kwestionariusze 15+*” oraz „*IPD: e-Miasteczko Zawodowe 15+*”
- **Zdalne instrumenty edukacyjno-aktywizacyjne dla gmin wiejskich.** Innowacja tego modelu, podobnie jak w przypadku modelu diagnostyczno-doradczego dotyczy adaptacji sprawdzonych rozwiązań w stosunku do nowej grupy docelowej. **Innowacją jest** zmodyfikowana metoda e-edukacji osób niepełnosprawnych **na potrzeby lokalnej przedsiębiorczości w gminie wiejskiej**. Efektem testowania będzie innowacyjny produkt (IP7): *Model e-Edukacji 15+* oraz *e-Biznesu 15+* na wsi.
- **Instrumenty kooperacyjne wdrażające model „e-Horyzonty”.** Innowacja tego modelu dotyczyć będzie adaptacji sprawdzonych metod lokalnej współpracy w stosunku do nowego obszaru wsparcia, jakim jest integracja społeczna młodzieży wiejskiej. **Innowacją jest** zmodyfikowany schemat tworzenia i moderowania lokalnej koalicji z udziałem samorządów gminnych i lokalnych przedsiębiorców. Efektem testu będzie innowacyjny produkt (PF9): *Model e-wsparcia gmin 15+*

Warunkiem działania innowacji jest **uwzględnienie rekomendacji** wdrożeniowych zawartych w podręcznikach opracowanych w efekcie testowania 9 innowacyjnych produktów (PF) oraz badań ewaluacyjnych prowadzonych z udziałem użytkowników i odbiorców po zakończeniu testowania. **Kompleksowe zastosowanie całego modelu** (zestaw instrumentów interwencji) zwiększa szanse właściwego działania innowacji, jednak poszczególne produkty finalne mogą być zastosowane przez poszczególnych użytkowników tylko w interesującym ich zakresie. Dlatego też, w badaniu potrzeb oraz w procesie testowania zaangażowani będą zgodnie z zasadą **empowerment** reprezentatywni przedstawiciele przyszłych użytkowników wyrażających specyficzne potrzeby i opinie o testowanych rozwiązaniach. **Efektom zastosowania innowacji** będzie zwiększenie integracji i zatrudnialności młodzieży 15+ z grup defaworyzowanych społecznie i zawodowo a także rozwój form wczesnej interwencji w kluczowych dla regionu obszarach, takich jak: rzemiosło i przedsiębiorczość, ekonomia społeczna oraz e-Podlaskie.

IV. PLAN DZIAŁAŃ W PROCESIE TESTOWANIA PRODUKTU FINALNEGO

- Czy przedstawiony sposób testowania gwarantuje rzetelność testu produktu finalnego?

Testowanie 9 PF składających się na 3 modele wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży 15+ odbywać się będzie z zaangażowaniem przedstawicieli odbiorców oraz użytkowników innowacji. Na **rzetelność testowania** wpływać będą sprawdzone zasady testowania:

- **Empowerment** stosowane w badaniach i testach kluczym **warunkiem rzetelności testu** zwiększającym możliwości jego faktycznego wdrożenia i zastosowania w instytucjach biorących udział w badaniach barier oraz testowaniu i ewaluacji PF. Zaplanowano 3 odrębne procedury testowania w ramach Laboratorium modelu Praca jak Rodzina, Laboratorium modelu Życie to Biznes oraz Laboratorium modelu e-Horyzonty. Nad pracami każdego laboratorium opiekę merytoryczną pełnić będą naukowcy i praktycy w danej dziedzinie, bazując na swoich wieloletnich doświadczeniach.
- **Uwzględnienie doświadczeń partnerstwa** - instytucji szkoleniowych oraz integracji społecznej gwarantuje reprezentatywny dobór zespołów eksperckich, trenerów, doradców zawodowych, psychologów, terapeutów i moderatorów społecznych testujących 9 PF:
  - **Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr** realizująca projekty lokalne i regionalne w zakresie doradztwa i szkoleń zawodowych dla kilkunastu tysięcy bezrobotnych, młodzieży i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz 4 projekty innowacyjne w EQUAL i PO KL.
  - **Podlaska Komenda OHP** realizująca projekty lokalne i regionalne w zakresie doradztwa i szkoleń zawodowych dla młodzieży zagrożonej wykluczeniem i przerwaniem edukacji.
  - **Partnerzy ponadnarodowi** biorący udział w 9 telekonferencjach w trakcie testu opiniujący wypracowane produkty i efekty wdrożeń dobrych praktyk z UE.
- **Reprezentatywny dobór odbiorców** w 3 obszarach interwencji **zwiększa trafność** testu o specyficzne problemy grup w ramach problematyki młodzieży 15+:
  - **Młodzież 15+ z placówek opiekuńczych.** W teście modelu „Praca jak Rodzina” uczestniczyć będzie 15 osób po 15 roku życia z placówek opiekuńczo-wychowawczych, co gwarantuje trafne uwzględnienie tej problematyki w modelach integracji młodzieży 15+.
  - **Młodzież 15+ z rodzin z przemocą i uzależnieniami.** W teście modelu „Życie to Biznes” uczestniczyć będzie 15 osób po 15 roku życia z rodzin dotkniętych przemocą lub uzależnieniami, co gwarantuje trafne uwzględnienie tej problematyki w modelach integracji młodzieży 15+.
  - **Młodzież 15+ z obszarów zmarginalizowanych.** W teście modelu „e-Horyzonty” uczestniczyć będzie 15 osób po 15 roku życia z obszarów wiejskich, co gwarantuje trafne uwzględnienie tej problematyki w modelach integracji młodzieży 15+.
- **Reprezentatywny dobór użytkowników** 3 poziomów interwencji **zwiększa trafność** testu uwzględniając specyficzne potrzeby praktyków usług rynku pracy:
  - **Doradcy zawodowi i biznesowi, pracownicy socjalni i środowiskowi, terapeuci.** W ramach testu zaangażowani zostaną specjaliści rynku pracy, polityki społecznej oraz terapii, co gwarantuje rzetelność testu oraz użyteczność przygotowanych rekomendacji wdrożeniowych.
  - **Rzemieślnicy, instytucje ekonomii społecznej, lokalni pracodawcy.** W ramach testu zaangażowanych zostanie 5 rzemieślników w Laboratorium modelu „Praca jak Rodzina”, 5 pracowników ekonomii społecznej, przedsiębiorców w Laboratorium „Życie to Biznes” oraz 5 lokalnych pracodawców na obszarach wiejskich w Laboratorium „e-Horyzonty” z udziałem których testowane będą narzędzia edukacyjne, wychowawcze i terapeutyczne, co zwiększa trafność (zgodność z potrzebami rynku) testowanych PF i użyteczność rekomendacji wdrożeniowych.
  - **Instytucje polityki społecznej i rynku pracy oraz społeczności lokalne.** W ramach testu zaangażowanych zostanie 15 instytucji: PUP, WUP, NGO, MŚP, JST, OPS, uczelnie i instytucje ekonomii społecznej biorących udział w pracach 3 Grup Roboczych (warsztaty lokalnej współpracy) przygotowujących lokalne strategie działania na rzecz integracji młodzieży 15+ z zastosowaniem

9PF, co gwarantuje rzetelność testu poprzez procedury konsultacji społecznej wypracowywanych rozwiązań oraz ich implementacji w dokumenty strategiczne lokalnych społeczności.

- **Wielopoziomowa ścieżka testowania.** W każdym laboratorium zaprojektowano sprawdzoną w innych projektach testujących realizowanych przez Fundację wielopoziomą ścieżkę testowania. Testowanie instrumentów interwencji każdorazowo rozpoczyna się od powołania zespołu opracowującego wstępną wersję produktu finalnego (adaptacja i modyfikacja sprawdzonych narzędzi na potrzeby grup docelowych lub opracowanie nowych narzędzi). Wstępne wersje testowane będą według schematu (zgodnie z poziomami interwencji):
  - **Test Pracownika – Młodzież 15+.** W ramach testu z udziałem 45 potencjalnych pracowników (15 osób po 15 roku życia w każdym obszarze interwencji) diagnozowane będą potrzeby doradcze (test narzędzi diagnostyczno-doradczych: PF1, PF4, PF7) oraz udzielone zostaną usługi edukacyjne, wychowawcze, terapeutyczne adekwatne do diagnozy (test narzędzi edukacyjnych: PF2, PF5, PF8).
  - **Test Pracodawcy.** W ramach testu z udziałem 15 rzemieślników (5 w każdym obszarze interwencji) dokonany zostanie audyt potrzeb szkoleniowych i procedur zarządzania zasobami ludzkimi i wiedzą w firmie (test narzędzi edukacyjnych: PF2, PF5, PF8 – edukację z zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań prowadzą sami realizujący rzemieślnicy)
  - **Test Otoczenia.** W ramach testu z udziałem 15 instytucji otoczenia pracownika i pracodawcy (5 w każdym obszarze interwencji) moderowana będzie w Grupach Roboczych (warsztatach) lokalna współpraca zmierzająca do przyjęcia wspólnej strategii integracji społecznej i zawodowej 15+ z zastosowaniem wypracowanych 9 produktów finalnych (test narzędzi współpracy: PF3, PF6, PF9)
  - **Rekomendacje wdrożeniowe.** Wszystkie etapy testowania zakończone zostaną raportem z testu w formie rekomendacji wdrożeniowych opracowanych przez powołane zespoły eksperckie oraz użytkowników i odbiorców zaangażowanych w proces testowania (rezultat: 9 opisów innowacyjnych narzędzi wraz z instrukcją użycia oraz 9 rekomendacji wdrożeniowych)
- **Monitoring testowania** poprzez **miesięczne raporty z testu** opracowywane przez koordynatorów laboratoriów, na podstawie których **modyfikowane** będą wstępne **wersje** produktów oraz **procedury** samego testu. Decyzje w tym zakresie podejmowane będą przez Grupę Zarządzającą. Zważywszy na fakt, iż do prowadzenia testów zaangażowane zostaną zespoły eksperckie spośród doświadczonych w dziedzinie specjalistów, przygotowujących podobne lub adoptowane rozwiązania w 4 innych projektach innowacyjnych realizowanych przez Fundację BFKK **nie przewidziano specjalnych szkoleń** dla zespołów testujących. Uczestnicy testu - dysponować będą w czasie testu potoczną i reprezentatywną dla grup docelowych wiedzą w zakresie problematyki obszarów interwencji, co zwiększy możliwość mainstreamingu wypracowanych PF.

3 POZIOMY INTERWENCJI: CZŁOWIEK, FIRMA, OTOCZENIE

MONITORING CZĄSTKOWY I OKRESOWY

WIELOPOZIOMOWA ŚCIEŻKA TESTOWANIA

V. SPOSÓB SPRAWDZENIA, CZY INNOWACJA DZIAŁA

- Czy planowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji gwarantuje rzetelność oceny produktu finalnego?

Projekt o charakterze badawczym i wdrożeniowym z elementami eksperymentu wymaga specjalnych działań monitorujących i oceniających. Monitoring i ewaluacja skuteczności produktów będzie prowadzony zgodnie z **Regulaminem monitoringu i ewaluacji Fundacji BFKK (M&E)** wypracowanym na rzecz prowadzonych przez Fundację BFKK projektów pilotażowych, innowacyjnych i badawczych. Monitoring w fazie testowania będzie prowadzony zarówno w zakresie oceny prawidłowości prowadzonych zadań z punktu widzenia zarządzania projektem oraz realizacji założonych celów, jak i również **oceny skuteczności oraz jakości** wypracowanych produktów finalnych. Przewidziany schemat monitorowania etapu testowania zapewni właściwy nadzór nad realizacją poszczególnych działań, jak i zapewni **zgrupowanie optymalnej ilości danych i informacji zwrotnych z testu**, które wraz z wynikami ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej będą mogły być wykorzystane w analizie rzeczywistych efektów testowanych produktów. Działania testujące zostały zaplanowane w trzech obszarach interwencji, w każdym Laboratorium testującym, w oparciu o podobną ścieżkę testującą. W ramach Laboratoriów przewidziano przykładowe obszary oceny: zgodność poszczególnych etapów zadania z przyjętym harmonogramem, trafność etapów diagnozy i określania potrzeb szkoleniowych, uniwersalność testowanych rozwiązań, zgodność roboczych wersji opisu produktu finalnego z przyjętymi celami projektu i zidentyfikowanymi potrzebami. Przy ich ocenie zaplanowano wykorzystywanie między innymi następujących narzędzi: testy wiedzy przed rozpoczęciem szkoleń i po ich zakończeniu, listy obecności uczestników testu, ankiety oceniające testowane szkolenia, doradztwo indywidualne.

- **W trakcie testowania** kluczowym narzędziem pozyskania informacji zwrotnej z testu, będą **raporty z testu** prowadzone i przedstawiane po 3 i 6 miesiącach testowania Grupie Zarządzającej przez koordynatorów poszczególnych laboratoriów. Analiza wszystkich powyższych instrumentów będzie **podstawą do weryfikacji zastosowanych procedur testowania oraz wstępnych wersji produktów finalnych** w każdym laboratorium. Cykliczność i częstotliwość działań monitorujących zapewni właściwą kontrolę nad prowadzonymi działaniami testującymi. Przygotowanie raportów zostanie poprzedzone analizą ankiet ewaluacyjnych przeprowadzonych z uczestnikami testu (użytkownikami i odbiorcami) w celu zebrania ich **opinii w trakcie testu**. Na podstawie zebranego materiału zespół nadzorujący przeprowadzenie danego testu będzie mógł przygotować na bieżąco propozycję modyfikacji wstępnej wersji produktu finalnego oraz samego procesu testowania. Decyzje odnośnie proponowanych zmian w tym zakresie będzie podejmowała Grupa Zarządzająca. W tym celu po 3 i 6 miesiącach testowania na posiedzeniu Grupy Zarządzającej z udziałem użytkowników i odbiorców przedstawione zostaną **raporty pośrednie** z funkcjonowania Laboratoriów na podstawie, których zostaną podjęte decyzje odnośnie ewentualnych modyfikacji metod testowania lub założeń metodologicznych samych rezultatów.
- **Po zakończeniu testowania** przeprowadzona zostanie wewnętrzna i zewnętrzna ewaluacja produktów finalnych w oparciu o nowoczesne metody oceny efektywności kierowane do uczestników testu i potencjalnych odbiorców. Rzetelność tej oceny zapewniona będzie poprzez zastosowanie procedury równoległej oceny produktów finalnych przez **ekspertów wewnętrznych** znających specyfikę testowania, wraz ze wszystkimi barierami i modyfikacjami diagnozowanymi w trakcie testu w ramach raportów pośrednich oraz przez **ekspertów zewnętrznych** zaangażowanych przez zewnętrznego ewaluatora wyłonionego w postępowaniu gwarantującym najwyższe doświadczenia i jakość usług ewaluacji. Zastosowanie tej procedury zapewni jednocześnie wnikliwość jak i obiektywność procedury ewaluacji produktu finalnego oraz samej procedury testowania i uzyskanych w ten sposób rekomendacji wdrożeniowych.
- **Ewaluacja wewnętrzna** prowadzona przez zespół projektowy **koncentrować się będzie na procesie testowania** i dotyczyć będzie w większym stopniu rzetelności i trafności wypracowanych rekomendacji wdrożeniowych produktów finalnych podlegających testowaniu. Dlatego też kierowana będzie przede wszystkim do uczestników procesu testowania w każdym laboratorium. Eksperci projektu, znający szczegółowo założenia testu, bariery i modyfikacje zgłaszane w trakcie testowania oraz

bariery i zalecenia sformułowane na etapie badań jakościowych, przeprowadzą badania kierowane do 15 odbiorców (osób po 15+ biorących udział w teście) oraz 5 użytkowników testujących wstępne wersje produktów finalnych w Laboratorium „Praca jak Rodzina”. Do wskazanej grupy uczestników testu zastosowana zostanie metoda Computer Assisted Telephone Interview (**CATI**). Dodatkowo 20 osób 15+ z placówek opiekuńczych objętych zostanie badaniem Computer Assisted Web Interviewing (**CAWI**). Procedura ta pozwoli zbadać opinie na temat testowanych rozwiązań wśród potencjalnych odbiorców. Ocena recepcji PF ma niebagatelne znaczenie w ocenie realnych możliwości ich wdrożenia do powszechnej polityki. Dodatkowo na etapie podsumowania ewaluacji wewnętrznych i formułowania ostatecznych rekomendacji wdrożeniowych na rzecz walidacji produktów finalnych zastosowana zostanie metoda Focus Group Interview (**FGI**) z udziałem 10 uczestników testu – osób po 15 roku życia, doradców zawodowych, rzemieślników, instytucji otoczenia (użytkowników). Podobna, trzystopniowa procedura ewaluacji zastosowana zostanie w pozostałych dwóch obszarach interwencji, czyli w Laboratorium modelu „Życie to Biznes” oraz Laboratorium modelu „e-Horyzonty”, gdzie w ewaluacji weźmie udział 15 osób 15+ z testu i 20 spoza testu z rodzin dysfunkcyjnych, 15 osób 15+ z testu i 20 spoza testu z obszarów wiejskich, 10 pracodawców oraz 20 uczestników grup roboczych.

- **Ewaluacja zewnętrzna** prowadzona przez wyłonioną w drodze postępowania firmę, z zastosowaniem merytorycznych kryteriów wyboru oferty, **koncentrować się będzie na produkcie finalnym** i jego potencjale wdrożenia (trafność, przydatność, dostosowanie do potrzeb) oceniając atrakcyjność wdrożeniową wypracowanych rozwiązań. Metody ewaluacji i metody doboru grupy badawczej będą przedmiotem oferty podlegającej ocenie w procedurze wyłonienia ewaluatora zewnętrznego. Kryterium oceny w tym zakresie związane będzie z zapewnieniem reprezentatywności badanej próby w kontekście zaplanowanych działań upowszechniania i mainstreamingu oraz kompleksowości oceny pod kątem zastosowań produktów finalnych zarówno na poziomie poszczególnych narzędzi składających się na 9 modelowych schematów działań w 3 zintegrowanych modelach integracji społecznej i zawodowej młodzieży 15+ w poszczególnych obszarach interwencji.
- **Kryteria ewaluacji** uwzględnić będą jakość (trafność, rzetelność) produktów i procedur testowania i użyteczność (skuteczność, uniwersalność, efektywność finansową) produktów finalnych.
- **Rezultaty ewaluacji** wewnętrznej i zewnętrznej będą podstawą dla GZ do rekomendowania finalnych produktów testowania do walidacji oraz formułowania rekomendacji wdrożeniowych na potrzeby upowszechniania i mainstreamingu. Efektem ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej będzie zatem **korekta i doskonalenie wstępnych wersji produktów finalnych oraz rekomendacja ich do walidacji i wdrożenia** - w 3 podręcznikach wdrożeniowych dedykowanych dla poszczególnych obszarów interwencji.

5 ETAPÓW OCENY: PROJEKT, TEST, PRODUKT, EFEKT, PROCES

TRAFNOŚĆ, RZETELNOŚĆ, UNIWERSALNOŚĆ, EFEKTYWNOŚĆ, SKUTECZNOŚĆ

WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA OCENA RZETELNOŚCI

VI. STRATEGIA UPOWSZECHNIANIA

- Czy właściwie zdefiniowano grupy docelowe i działania w ramach strategii upowszechniania?

Zastosowanie wypracowanych rozwiązań w praktyce społecznej regionu jest głównym celem strategii upowszechniania, rozumianej jako przemyślane i zintegrowane działania mające na celu przekazywanie do zdefiniowanych adresatów zdefiniowanej informacji na temat wypracowanych w projekcie innowacji. Tak rozumianą strategię opisuje **pięć kroków** upowszechniania:

- **Krok 1. Zdefiniowanie celu** procesu upowszechniania. Celem nadrzędnym procesu upowszechniania jest zwiększenie wiedzy ogólnej na temat zalet wypracowanych innowacji oraz wiedzy praktycznej na temat procedur stosowania (wdrażania) zwalidowanych produktów finalnych. W konsekwencji proces upowszechniania powinien doprowadzić do **włączenia produktów finalnych w praktykę społeczną** (funkcjonowanie firm i instytucji rynku pracy) oraz ułatwić ich włączenie do głównego nurtu regionalnej polityki zatrudnienia, poprzez dobre praktyki z ich stosowania.
- **Krok 2. Zdefiniowanie grup odbiorców i użytkowników.** Zdefiniowanie grup odbiorców upowszechnianych komunikatów wymaga dualnego podejścia. Z jednej bowiem strony działania upowszechniające skierowane będą do szerokiego odbiorcy, rozumianego jako **opinia publiczna** (mieszkańcy województwa podlaskiego) oraz do trzech **grup docelowych** projektu: **młodzieży 15+ z placówek opiekuńczych, młodzieży 15+ z rodzin z przemocą i uzależnieniami** oraz **młodzieży 15+ z obszarów zmarginalizowanych** i specjalistów pracujących z tymi grupami. Z punktu widzenia zwalidowanych produktów do **grupy użytkowników** zaliczyć należy: rzemieślników i pracodawców poszukujących pracowników młodocianych, pracowników instytucji rynku pracy i polityki społecznej Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku z oddziałami terenowymi w Łomży i Suwałkach, I4 PUP i PCPR, OPS, ROPS, instytucje ekonomii społecznej, agencje zatrudnienia (agencje pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego, pracy tymczasowej zgodnie z rejestrem WWUP), instytucje szkoleniowe (zgodnie z rejestrem WWUP), instytucje dialogu społecznego (Wojewódzka Rada Zatrudnienia, Powiatowe Rady Zatrudnienia), organizacje pracodawców (Izba Przemysłowo-Handlowa w Białymstoku, Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości, Podlaski Związek Pracodawców, Podlaska Loża Business Center Club), związki i stowarzyszenia zawodowe oraz organizacje pozarządowe, takiej jak Narodowe Forum Doradztwa Kariery czy Zakład Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku, Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych.
- **Krok 3. Zdefiniowanie treści komunikacyjnych.** Działania w zakresie upowszechniania oparte zostały na założeniu konieczności ich różnicowania. Do głównych treści komunikacyjnych, przyjmuje się **ogólne informacje** prezentujące walory użytkowe zwalidowanych produktów finalnych, ukazanie pozytywnych wyników fazy ich testowania, skierowane do pierwszej grupy odbiorców, jaką jest opinia publiczna. **Szczegółowe informacje** skierowane do wymienionych powyżej grup użytkowników odnosić się będą już do kwestii praktycznych i technicznych. Wskazywać będą na konkretne rozwiązania możliwe do zaimplementowania w pracy z różnymi grupami w sformułowanych trzech obszarach interwencji. O ile pierwszy rodzaj informacji przekazany może być w ramach ogólnych mediów, artykułów, filmów czy konferencji o tyle informacje szczegółowe i użytkowe wymagać będą zastosowania form szkoleniowych. Przykładowe treści komunikacyjne w podziale na adresatów prezentuje poniższe zestawienie:
  - **Treści dla odbiorców:** zalety wypracowanych w projekcie innowacji, w szczególności: nowa oferta doradczo-szkoleniowa dla młodzieży 15+ w specyficznej sytuacji życiowej i zawodowej, zalety dla rzemieślników i pracodawców z edukacji, wychowania i zatrudnienia wymienionych grup młodzieży poprzez zastosowanie innowacyjnych metod integracji, czy też korzyści dla rozwoju lokalnego ze współpracy lokalnej na rzecz integracji społecznej i zawodowej młodzieży z poszczególnymi problemami. Promocja nowoczesnego i społecznie odpowiedzialnego rzemiosła wychowującego młodzież do pracy, ekonomii społecznej jako formy terapii i integracji społecznej czy usług zdalnych i angażowania samorządów na obszarach wiejskich, językiem zrozumiałym dla młodzieży (pracownika), rzemieślnika i lokalnego przedsiębiorcy (pracodawcy) oraz mieszkańców, lokalnych społeczności (otoczenia).

- Treści dla użytkowników:** metody diagnozy oraz planowania kariery uwzględniające specyficzne potrzeby i uwarunkowania 15+ z placówek opiekuńczych, rodzin dysfunkcyjnych czy obszarów marginalizowanych, nowe metody projektowania i realizowania edukacji zawodowej w rzemiośle uwzględniające specyficzne potrzeby i uwarunkowania 15+, interdyscyplinarne działania edukacyjno-wychowawcze i terapeutyczne, modele budowania i planowania współpracy lokalnej na rzecz młodzieży 15+ z udziałem instytucji rynku pracy, polityki społecznej, rzemiosła, lokalnych pracodawców i samorządów, nowe strategie promocji i zastosowania mentoringu, ekonomii społecznej i e-Edukacji.
- Krok 4. Zdefiniowanie instrumentów i kanałów** przekazów komunikacyjnych. Zaprezentowane treści komunikacyjne wymagają doboru zróżnicowanych instrumentów i kanałów dystrybucji informacji: Działania z zakresu **media relations**, w których dzięki zaangażowaniu dziennikarzy mediów lokalnych i regionalnych do współpracy będzie możliwe dotarcie z informacjami do szerokiego odbiorcy; Produkcja cyklu **6 filmów** w TVP Białystok poświęconych nowym metodom planowania kariery 15+ z placówek opiekuńczych, z rodzin dotkniętych przemocą lub uzależnieniem oraz z obszarów wiejskich (3 filmy) oraz nowym metodom edukacyjnym, wychowawczym, terapeutycznym w ramach rzemiosła, ekonomii społecznej i e-Edukacji (3 filmy), Publikacja cyklu **3 artykułów** w gazecie lokalnej poświęconych 3 obszarom interwencji; **3 publikacje końcowe** kierowane do użytkowników, w tym 2 publikacje dla doradców zawodowych oraz 1 dla pracowników socjalnych i środowiskowych; **3 podręczniki wdrożeniowe** z rekomendacjami z ewaluacji 3 modeli integracji 15+ z placówek opiekuńczych, rodzin dysfunkcyjnych i obszarów wiejskich, organizacja **14 szkoleń praktycznych** dla doradców zawodowych i psychologów z nowych metod diagnostyczno-doradczych, **14 szkoleń praktycznych** dla rzemieślników i trenerów z nowych metod edukacyjnych, **14 szkoleń praktycznych** dla pracowników środowiskowych PCPR, OHP, NGO, PUP, JST z nowych metod pracy socjalnej; **3 seminaria przyjmujące strategię i plany działań** z zastosowaniem 9PF z 3 modeli (włączanie w lokalny nurt polityki), **Konferencja** podsumowująca projekt z udziałem odbiorców i użytkowników, parterów ponadnarodowych oraz mediów upowszechniająca produkty finalne oraz **Strona WWW** projektu jako instrument dystrybucji informacji o działaniach oraz produktach finalnych projektu. Oraz jako innowacyjne rozwiązanie upowszechniania **3 wizyty studyjne (Francja, Hiszpania, Włochy) dla 42 użytkowników PF**.
- Krok 5. Realizacja strategii upowszechniania.** Działania upowszechniające realizowane będą zgodnie z przyjętym we wniosku o dofinansowanie harmonogramem. Wymienione powyżej działania upowszechniające będą wprowadzeniem do mainstreamingu - produkty zostaną przekazane decydentom mającym wpływ na kształtowanie regionalnej polityki społecznej i polityki zatrudnienia.

UPOWSZECHNIANIE PRODUKTÓW

UPOWSZECHNIANIE WIEDZY O PROBLEMACH 15+ ORAZ PRODUKTACH FINALNYCH

5 KROKÓW W ZARZĄDZANIU INFORMACJĄ

VII. STRATEGIA WŁĄCZANIA DO GŁÓWNEGO NURTU POLITYKI

- Czy właściwie zdefiniowano grupy docelowe i działania w ramach strategii włączania do głównego nurtu?
- Czy proponowane działania gwarantują skuteczność włączania do głównego nurtu polityki?

Zgodnie z ustaleniami RST w województwie podlaskim, przyjęto szeroką **definicję głównego nurtu polityki**. Zgodnie z tą definicją za główny nurt polityki na poziomie regionalnym uznać należy dokumenty strategiczne województwa a na poziomie lokalnym dokumenty strategiczne powiatu lub gminy. Mając na uwadze funkcjonowanie konkretnych firm czy instytucji można uwzględnić także dokumenty strategiczne na najniższym poziomie szczegółowości (pracodawcy i pracownika). W ujęciu tym za włączanie w nurt polityki uznać można przewidziane w projekcie szkolenia dla rzemieślników i pracodawców, których celem jest budowanie polityki zatrudnienia w firmie. (**strategia firmy, instytucji ekonomii społecznej**). W projekcie przewidziano już na etapie testowania innowacyjne narzędzia włączania w nurt polityki na poziomie lokalnym, w formie **lokalnej strategii działania** (dokument strategiczny opracowany przez lokalne instytucje w ramach warsztatów 3 Grup Roboczych adekwatnie do 3 obszarów interwencji projektu). Najbardziej ogólnym poziomem włączania jest **poziom polityki regionalnej**, przy czym działania w tym zakresie są najmniej precyzyjne i nie bezpośrednie, przez co ograniczają się raczej do działań typowych dla upowszechniania (konferencje z udziałem decydentów: samorząd województwa, WUP, ROPS). Można jednak założyć, iż w ramach współpracy z WUP i ROPS w Grupach Roboczych prowadzone będą starania włączenia wypracowanych rezultatów w wojewódzką strategię zatrudnienia, polityki społecznej, co będzie wymiernym wskaźnikiem włączenia innowacji w główny nurt polityki na poziomie regionu.

W ramach mainstreamingu, stanowiącego dopełnienie procesu upowszechniania, prowadzone będą działania mające na celu włączenie wypracowanych produktów do głównego nurtu lokalnej i regionalnej polityki zatrudnienia i polityki społecznej. Działania w tym zakresie przyjmą charakter zarówno mainstreamingu **horyzontalnego**, jak i **wertykalnego**. W związku z faktem, iż zasięg przestrzenny Projektu obejmuje województwo podlaskie podejmowane aktywności zogniskowane będą na użytkownikach i decydentach działających na terenie województwa podlaskiego.

- **W ramach działań wertykalnych** skierowanych do decydentów (Marszałka województwa podlaskiego, radnych Sejmiku Województwa Podlaskiego, Prezydenta miasta Białegostoku, radnych Rady Miejskiej w Białymstoku, dyrektora WUP w Białymstoku, dyrektora ROPS, PUP, PCPR) wpływ na proces tworzenia lokalnej i regionalnej polityki społecznej i zatrudnienia realizowany będzie poprzez zaplanowane seminaria strategiczne oraz konferencję, traktowane jako **lobbying**. Transfer produktów finalnych do obszaru działania decydentów będzie realizowany także poprzez publikacje książkowe dotyczące innowacyjnych metod integracji 15+ wraz z listem informacyjnym kierowanym do poszczególnych decydentów oraz współpracujących z nimi urzędników i kierowników działów, mających większe przełożenie na praktykę i współpracę z podległymi instytucjami. Wymienieni powyżej decydenci to podmioty uczestniczące w procesie tworzenia oraz uchwalania strategicznych dokumentów odnoszących się bezpośrednio do lokalnego i regionalnego rozwoju społeczno – gospodarczego, w tym kształtujący **dokumenty strategiczne** odnoszące się bezpośrednio do polityki zatrudnienia i polityki społecznej. Zaliczyć do nich należy: Strategię Rozwoju Województwa Podlaskiego; Wojewódzką Strategię Polityki Społecznej; Regionalną Strategię Innowacji Województwa Podlaskiego; Podlaską Strategię Zatrudnienia; Program Rozwoju Edukacji Województwa Podlaskiego, Strategię Rozwoju Miasta Białegostoku czy **e-Edukację** w ramach e-Podlaskie.

Zważywszy na okres przejścia w nową perspektywę finansową większość z tych dokumentów przechodzić będzie proces aktualizacji czy konsultacji społecznych, dlatego też celem działań włączających jest uwzględnienie wypracowanych modeli **w fazie aktualizacji i konsultacji** tych dokumentów **na kolejne perspektywy finansowe**. Szczególnie ważne w tym aspekcie są procedury tworzenia prawa i polityki lokalnej wypracowane w oparciu **Grupy Robocze** pracujące w każdym z 3 obszarów interwencji. W wyniku tych prac przyjęte zostaną **3 strategie działania** na rzecz integracji zawodowej i społecznej 15+ adekwatnie do obszaru interwencji z fiszami wspólnych projektów wypracowanymi przez Grupy Robocze co będzie się kluczowym rezultatem mainstreamingu mierzonym już na etapie realizacji projektu.

■ **W ramach działań horyzontalnych** uwzględniono działania kierowane głównie do potencjalnych użytkowników produktów finalnych. Szczególnie ważne **z punktu widzenia grup docelowych** jest wdrożenie do praktyki instytucji rynku pracy i polityki społecznej nowych metod diagnostycznych i doradczych uwzględniających specyficzne potrzeby i bariery 15+ z placówek opiekuńczych, rodzin dysfunkcyjnych i obszarów wiejskich. **Dostosowanie kwalifikacji 140 doradców zawodowych, psychologów, terapeutów** z terenu wszystkich 14 powiatów województwa w oparciu o szkolenia oraz 140 instytucji w oparciu o dystrybucję podręczników wdrożeniowych istotnie podwyższy trafność i jakość usług wczesnej interwencji dla 15+ w regionie kierowanych precyzyjnie do szczegółowych grup w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i zawodowej. Budowanie popytu na pracę 15+ jest działaniem równoległym i komplementarnym do aktywizacji zawodowej i integracji społecznej tych grup osób bezrobotnych. W tym kontekście szczególnie ważne jest wdrożenie narzędzi edukacyjnych w firmach rzemieślniczych, kierowanych do rzemieślników, mistrzów i trenerów przygotowujących pracownika do zawodu, narzędzi aktywizacji i terapii grupowej dla instytucji ekonomii społecznej oraz narzędzi promocyjnych na poziomie strategii lokalnej, sprzyjających kreowaniu nowych miejsc i obszarów pracy młodzieży 15+. **Podniesienie kompetencji edukacyjnych 140 trenerów, mistrzów i rzemieślników** oraz **podniesienie kompetencji 140 pracowników środowiskowych** z terenu wszystkich 14 powiatów województwa w oparciu o szkolenia oraz prace Grup Roboczych zwiększą skuteczność i działań promujących nowe modele integracji 15+ oraz promocji rzemiosła, ekonomii społecznej i e-Edukacji w regionie.

Korzyści płynące z procesu upowszechnia i mainstreamingu produktów finalnych projektu sprowadzić można do następujących:

- **Budowanie świadomości** ogólnospołecznej na temat odrębnej problematyki 15+ opuszczającej placówki opiekuńcze, z rodzin z przemocą i uzależnieniami oraz z obszarów wiejskich;
- **Budowanie lokalnej polityki integracji społecznej i zawodowej 15+**, która uwzględniając potrzeby 15+ promować będzie rzemiosło, ekonomię społeczną i e-Edukację;
- **Budowanie nowego wizerunku rzemiosła i lokalnego pracodawcy**, oraz modelu kariery opartego na konkretnym zawodzie, jako alternatywy dla wykształcenia ogólnego;
- **Przełamanie stereotypów** dotyczących młodzieży trudniej oraz ich aktywności, efektywności zawodowej i możliwości rozwoju zawodowego w rzemiośle, lokalnych firmach i ekonomii społecznej.

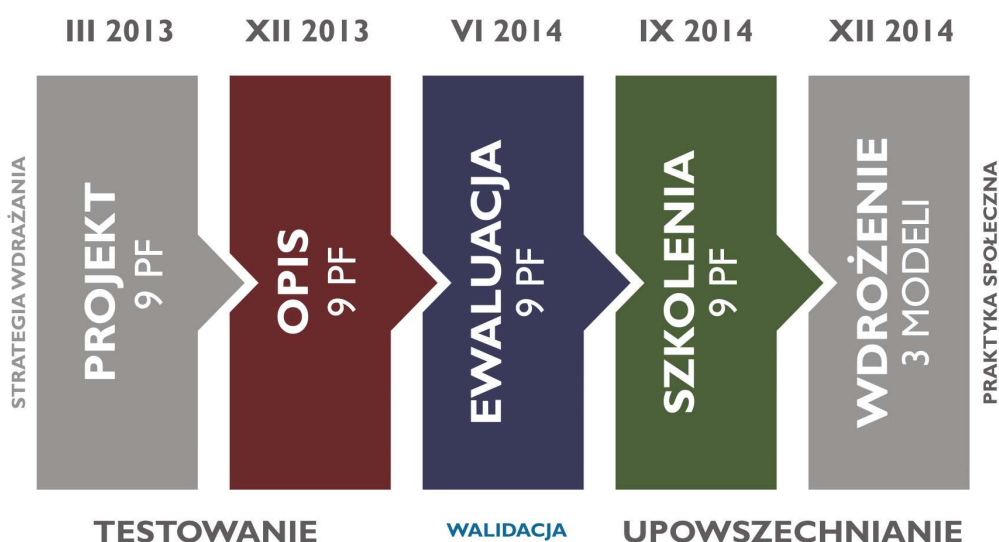

VIII. KAMIENIE MIŁOWE II ETAPU PROJEKTU

Strategia wdrażania innowacji dotyczy zarówno etapu testowania wstępnych wersji produktów finalnych jak też procesu ich ewaluacji, opracowania finalnych wersji produktów i ich wdrażania. Dlatego też kamienie milowe projektu dotyczyć będą logicznych i czasowych sekwencji wdrożenia innowacji, według następującego schematu:

- **Projekt wstępnych wersji 9 produktów finalnych** - opracowane w I kwartale funkcjonowania laboratoriów (wykonanie: marzec 2013)
- **Opis i rekomendacje wdrożeniowe 9 produktów finalnych.** Opisy opracowane zostaną w IV kwartale funkcjonowania laboratoriów w efekcie testów przeprowadzonych w II i III kwartale funkcjonowania laboratoriów (wykonanie: grudzień 2013)
- **Ewaluacja 9 produktów finalnych i 3 modeli działania.** W wyniku ewaluacji opracowane zostaną 3 podręczniki wdrożeniowe uwzględniający rekomendacje wdrożeniowe i raport z ewaluacji (wykonanie: czerwiec 2014)
- **Uowszechnienie 9 produktów finalnych poprzez szkolenia.** Realizacja szkoleń z produktów finalnych dla szerszych grup użytkowników (wykonanie: wrzesień 2014)
- **Wdrożenie modeli poprzez 3 lokalne strategie.** Działania włączania w nurt polityki lokalnej poprzez seminaria przyjmujące strategie działania oraz w nurt polityki regionalnej poprzez konferencje z udziałem decydentów i dystrybucję publikacji (wykonanie: grudzień 2014)

Kamienie milowe II etapu projektu lokowane są harmonogramie działań projektu po pozytywnej ocenie strategii wdrażania projektu innowacyjnego i dotyczą faz testowania oraz mainstreamingu rozdzielonych procedurą walidacji produktów finalnych::

IX. ANALIZA RYZYKA

- Czy analiza ryzyka pozwala na określanie zagrożeń i zaplanowanie działań zmniejszenia ich negatywnych skutków?
- Czy analiza ryzyka przewiduje właściwe sposoby ograniczania najważniejszych zagrożeń?

Projekt innowacyjny, testujący we współpracy ponadnarodowej (PIWP) ze względu na złożoność i wagę problemów badawczych (trafność, rzetelność) rozwiązywanych we współpracy różnorodnych instytucji i ekspertów (komplementarność, spójność, transfer, adaptacja) rodzi wiele zagrożeń, które powinny być przewidziane i monitorowane w trakcie realizacji projektu:

- **Etapy krytyczne PIWP.** W standardowej procedurze realizacji projektu innowacyjnego przewidziano dwa krytyczne momenty, w których uczestniczy Regionalna Sieć Tematyczna akredytująca działania projektu. Pierwszym jest **ocena strategii wdrażania** projektu, a drugim **walidacja produktów finalnych** w celu dopuszczenia ich do. W obydwu przypadkach negatywna ocena może skutkować rozwiązaniem umowy o dofinansowanie, co oznacza zakończenie działań projektowych. Dlatego też obydwa ryzyka zostały zidentyfikowane jako najsilniej wpływające na realizację projektu.

■ **Wpływ - 4 punkty z 4**

■ **Prawdopodobieństwo - 1 punkt z 3**

Oceniając prawdopodobieństwo wystąpienia tych dwóch zagrożeń, należy ocenić je na stosunkowo niskie, gdyż autorzy strategii mają doświadczenie w walidacji innowacyjnych rozwiązań w PIW EQUAL oraz w 4 projektach PIWP w POKL, przeszli szkolenie w zakresie przygotowania i oceny strategii wdrażania w Instytucji Pośredniczącej oraz I etap projektu potwierdził w badaniach zasadność przyjętych założeń. Ryzyku negatywnej walidacji produktu finalnego przypisano niski stopień prawdopodobieństwa z racji działań zapewniającej przygotowanie wysokiej jakości produktów finalnych. System monitoringu i ewaluacji przewiduje sprawdzony schemat postępowania w fazie testowania zapewniający wysoką trafność produktów finalnych dzięki szeroko zakrojonym badaniom (ilościowym, jakościowym), z zastosowaniem nowoczesnych metod badawczych: Focus Group Interview, Desk Research, Individual In-Depth Interview. Wysoką jakość, a przede wszystkim skuteczności wypracowanych produktów finalnych zapewni dodatkowo sprawdzona w innych PIWP procedura testowania, obowiązkowa ewaluacja zewnętrzna produktów wsparta ewaluacją wewnętrzną przy wykorzystaniu innowacyjnych narzędzi t.j. Computer Assisted Web interview (CAWI) oraz Computer Assisted Telephone Interview (CATI) we wszystkich zidentyfikowanych obszarach interwencji. Niemniej bardzo wysoki poziom wpływu, nawet przy najniższym poziomie prawdopodobieństwa powoduje, iż **zagrożenia te** (wpływ x prawdopodobieństwo) **są kluczowe w projekcie:**

■ **Zagrożenie - 4 punkty z 12**

- **Udział użytkowników.** Kolejnym istotnym ryzykiem projektu jest niewystarczający udział użytkowników i odbiorców w fazie testowania wstępnych wersji produktu finalnego, co wpływa istotnie na rzetelność testowania oraz szanse pozytywnej walidacji produktów finalnych.

■ **Wpływ - 4 punkty z 4**

■ **Prawdopodobieństwo - 2 punkty z 3**

To najsilniejsze zagrożenie projektu, związane z decyzjami i motywacją osób pozostających poza zespołem projektu, podejmujących decyzje niezależnie od logiki i strategii projektu. Zagrożenie to jest minimalizowane poprzez zasadę **empowerment** na wszystkich etapach projektu. Szczególne znaczenie ma tu angażowanie przedstawicieli użytkowników i odbiorców w badania jakościowe jako ekspertów, co zwiększa ich motywację do dalszego udziału w projekcie. Uczestnicy badań fokusowych angażowani są w testowanie produktów opracowanych z uwzględnieniem ich pomysłów zgłoszonych na fokusach, co buduje wewnętrzną motywację użytkowników do wdrażania zarekomendowanych rozwiązań. Niebagatelny w tym zakresie jest także **dobór Partnerstwa** realizującego projekt, a w szczególności odpowiedzialności OHP za młodzieży 15+ w teście ora **zmotywowanie uczestników testu** poprzez ich udział w 3 wizytach studyjnych po zakończeniu testu. Wysoki poziom wpływu przy wysokim poziomie prawdopodobieństwa powoduje, iż **zagrożenie to jest najwyższe w projekcie:**

■ **Zagrożenie - 8 punktów z 12**

- **Niska skuteczność upowszechniania** produktów finalnych projektu oraz niska skuteczność **włączania** ich do głównego nurtu polityki to kolejne kluczowe zagrożenie projektu. Zagrożenia te ocenione zostało jako **istotne**:

- **Wpływ - 1 punkt z 4**

- **Prawdopodobieństwo - 2 punkty z 3**

Jest to istotne zagrożenie projektu decydujące o jego „sukcesie” mierzonym powszechnością stosowania wypracowanych rozwiązań. Ten efekt projektu, najistotniejszy w kontekście celów, ma paradoksalnie najmniejszy wpływ na realizację projektu, gdyż stanowi ostatnią fazę, mierzoną w głównej mierze po jego zakończeniu. Minimalizacji ryzyka w tych przypadkach służy koncepcja upowszechniania i mainstreamingu dostosowująca działania informacyjne i promocyjne do odrębnych celów i potrzeb odbiorców, użytkowników i decydentów. Prawdopodobieństwo tych zagrożeń minimalizowane jest poprzez **włączenie w spektrum produktów finalnych narzędzi o charakterze wdrożeniowym** (programy i strategie lokalnych koalicji), których **testowanie z udziałem przedstawicieli odbiorców, użytkowników i decydentów** przygotowywać będzie grunt pod dalszy mainstreaming. Zważywszy na fakt, iż efekt działań upowszechniających **zależy także od czynników zewnętrznych**, takich jak ogólna polityka unijna i krajowa, atmosfera wokół problematyki w mediach krajowych, która może zmieniać się zależnie od dynamicznej sytuacji gospodarczej i politycznej, prawdopodobieństwo wystąpienia oceniono stosunkowo wysoko. Dlatego prowadzony będzie monitoring mediów krajowych, zmian w przepisach prawa oraz ścisła współpraca z mediami, celem budowania pozytywnej atmosfery i akceptacji społecznej wokół problematyki projektu:

- **Zagrożenie - 2 punkty z 12**

- **Nieprzewidziane Ryzyka.** Grupa Zarządzająca (GZ) jest przygotowana na wystąpienie niezidentyfikowanych zdarzeń. Dlatego zaprojektowano **system monitoringu i ewaluacji projektu**, z okresowym monitoringiem i ewaluacją bieżących działań. Spotkania GZ z udziałem przedstawicieli partnerów, odbiorców i użytkowników zapewnią punktualny przepływ informacji oraz możliwość efektywnego przeciwdziałania identyfikowanym zagrożeniom, nieprzewidzianym w analizie ryzyka. Wysokie doświadczenie i potencjał merytoryczny GZ zapewnia podjęcie szybkich decyzji oraz wdrażania rozwiązań przeciwdziałających negatywnym zagrażającym realizacji projektu. Procedura cząstkowej akceptacji wypracowywanych produktów finalnych oraz ich monitoring z udziałem przedstawicieli grup docelowych są istotnym **instrumentem zarządzania ryzykiem w projekcie**.

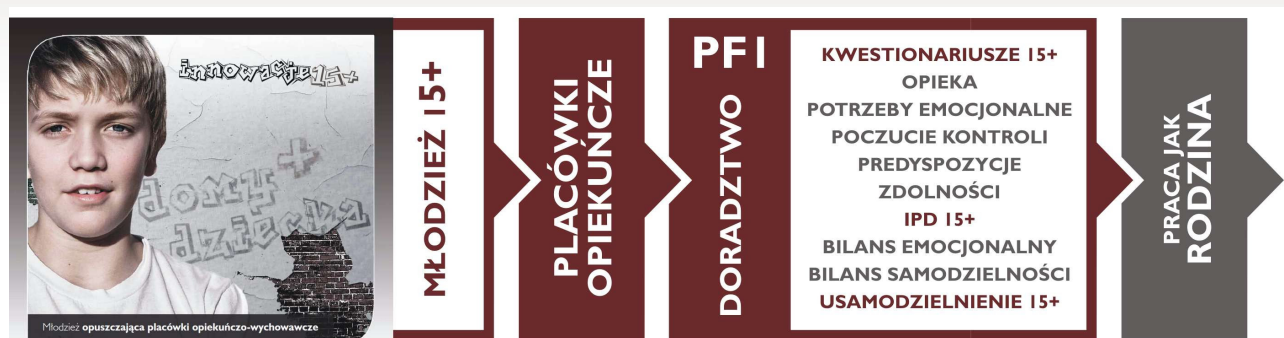

X. OPIS WSTĘPNYCH WERSJI PRODUKTÓW

- Czy wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii?
- Czy wstępna wersja produktu finalnego może zostać poddana testowaniu?

W ramach projektu opracowanych zostanie 9 wstępnych wersji produktu finalnego (9PF), które po etapie testowania i ewaluacji zmodyfikowane zostaną do finalnych wersji produktów, będących przedmiotem upowszechniania i włączania w lokalny lub regionalny nurt polityki. Zważywszy na fakt, iż wstępne wersje produktów finalnych opracowane zostaną (modyfikowane) przez ekspertów i wykonawców wyłonionych w trakcie funkcjonowania laboratoriów w II etapie projektu, na etapie strategii wdrażania można zaprezentować jedynie ogólne wytyczne będące podstawą zlecenia prac adaptacyjnych, zawierające podstawowe informacje pozwalające zweryfikować zgodność produktów z założeniami strategii oraz możliwość ich przetestowania w procedurze opisanej w strategii:

- **Model integracji młodzieży 15+ z placówek opiekuńczo-wychowawczych: PRACA JAK RODZINA**
- **PF1: Model doradztwa na rzecz usamodzielnienia 15+** uwzględniający opracowany na potrzeby 15+ pakiet narzędzi diagnostycznych: „Kwestionariusze 15+” oraz dostosowany do potrzeb 15+ opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze organizator kariery „IPD 15+” z elementami wsparcia rodzinnego rzemiosła. Opis funkcji narzędzi, skal diagnostycznych, warunków zastosowania.
- **PF2: Model edukacji na rzecz usamodzielnienia 15+** uwzględniający narzędzia diagnozy potrzeb szkoleniowych 15+ oraz potrzeb rzemieślnika „Coaching Rodzinny 15+” oraz „Szkolenie mentorów 15+”. Opis metody szkoleniowej, ilości godzin zajęć, organizacji i harmonogramu zajęć, wymagań do trenerów, warunków zastosowania.
- **PF3: Model lokalnego wsparcia usamodzielnienia 15+** uwzględniający procedury współpracy lokalnej rzemiosła i placówek opiekuńczych oraz nowe standardy Coachingu rzemieślniczego. Opis tematów 5 warsztatów, ilości godzin, wymogów do moderatora, składu lokalnego partnerstwa, wzoru strategii zawierającego cele i zasady podziału obowiązków sygnatariuszy.
- **Model integracji młodzieży 15+ z rodzin z problemem przemocy, uzależnień: ŻYCIE TO BIZNES**
- **PF4: Model doradztwa przedsiębiorczego z elementami terapii grupowej** uwzględniający opracowany na potrzeby 15+ z rodzin z przemocą lub uzależnieniami pakiet diagnostyczno-doradczy: „Biznes Kwestionariusze 15+” oraz „IPD: Życie to Biznes”. Opis funkcji, skal diagnostycznych, zastosowania.
- **PF5: Model wsparcia samozatrudnienia 15+** uwzględniający program szkoleń biznesowych i terapeutycznych dla 15+ w zakresie ekonomii społecznej z narzędziami edukacyjnymi „Inkubator Przedsiębiorców 15+” oraz „Interdyscyplinarna terapia uzależnień 15+”. Opis metody szkoleniowej, ilości godzin zajęć, organizacji i harmonogramu zajęć, wymagań do trenerów, warunków zastosowania.
- **PF6: Model lokalnego wsparcia samozatrudnienia terapeutycznego 15+** uwzględniający procedury współpracy lokalnej placówek terapeutycznych i ekonomii społecznej. Opis tematów 5 warsztatów, ilości godzin, wymogów do moderatora, składu lokalnego partnerstwa, wzoru strategii zawierającego cele i zasady podziału obowiązków sygnatariuszy.
- **Model integracji młodzieży 15+ z obszarów zmarginalizowanych: e-HORYZONTY**
- **PF7: Model e-doradztwa dla 15+** uwzględniający opracowany na potrzeby 15+ z obszarów wiejskich pakiet e-narzędzi: „e-Kwestionariusze 15+” oraz dostosowany do doradztwa zdalnego i telepracy „IPD: e-Miasteczko Zawodowe 15+”. Opis funkcji, skal diagnostycznych, zastosowania.
- **PF8: Model e-Edukacji 15+ oraz e-Biznesu 15+** uwzględniający internetowe kontenty nauki 5 zawodów strategicznych dla gminy wiejskiej z udziałem rzemieślników z narzędziami edukacyjnymi: „e-Edukacja Zawodowa 15+” oraz „e-Gra Biznesowa”. Opis metody szkoleniowej i warunków zastosowania
- **PF9: Model e-Wsparcia Gmin 15+** uwzględniający zdalne procedury współpracy lokalnej samorządów gminnych i lokalnych przedsiębiorców, placówek terapeutycznych i ekonomii społecznej. Opis tematów 5 warsztatów, ilości godzin, wymogów do moderatora, składu lokalnego partnerstwa, wzoru strategii zawierającego cele i zasady podziału obowiązków sygnatariuszy.

PFI: Model doradztwa na rzecz usamodzielnienia 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat usług jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań DIAGNOSTYCZNO-DORADCZYCH, będących elementem (na poziomie PRACOWNIKA) modelu integracji zawodowej i społecznej (usamodzielnienia) młodzieży 15+ opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze. Trafność diagnozy i planów usamodzielnienia (Indywidualnych Planów działania IPD) zapewniona jest poprzez uwzględnienie w procesie diagnozy obok doradcy zawodowego (predyspozycje, zainteresowania) także psychologia, wychowawcy (potrzeby emocjonalne, poczucie kontroli, motywacja, samodzielność) oraz rzemieślnika (organizacja pracy, godzenie życia zawodowego i rodzinnego, zadania zawodowe). Pakiet narzędzi składających się na schemat interdyscyplinarnej usługi uwzględni specyficzne potrzeby 15+ oraz normy dostosowane do tej grupy wiekowej, co będzie nowością na rynku usług diagnostyczno-doradczych. Dziś w stosunku do tej grupy stosuje się narzędzia opracowane dla ogólnej populacji ludzi młodych z normalnych rodzin, przez co brak trafnego i skutecznego doradztwa dla młodzieży 15+ w procesie usamodzielnienia.

■ Budowa narzędzi:

Na pakiet narzędzi diagnostyczno-doradczych składa się zestaw kwestionariuszy i testów oraz portfolio zbudowane z modułów z ćwiczeniami i opracowaniami wyników diagnozy:

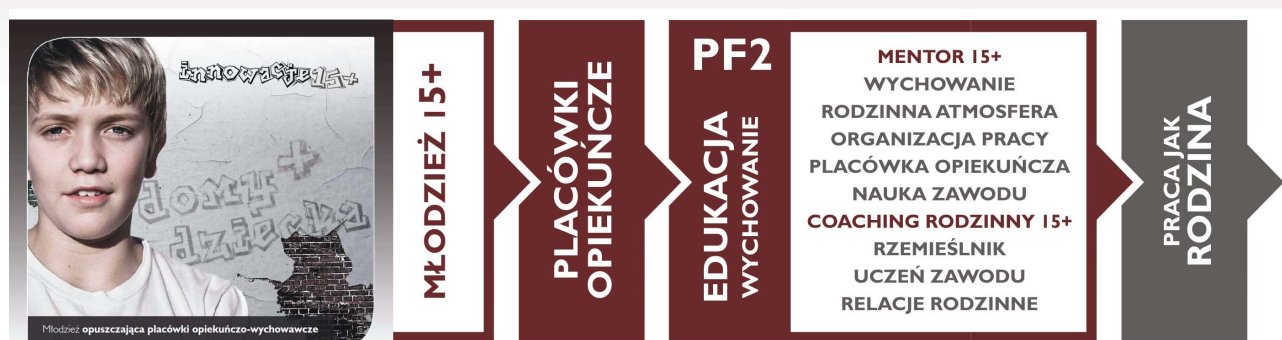
- **„Kwestionariusze 15+”**: kwestionariusze i testy dotyczące Poczucia Kontroli, Samodzielności, Motywacji oraz Potrzeb Emocjonalnych i Opiekuńczych (w procesie usamodzielnienia) oraz Predyspozycji Zawodowych, Zainteresowań, Zdolności Praktycznych (w procesie integracji zawodowej) oraz Zdolności Interpersonalnych, Zdolności Społecznych (w procesie integracji społecznej). Pakiet 9 narzędzi diagnostycznych dla 15+ z placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- **„IPD 15+”**: ćwiczenia, ankiety, psychozabawy i materiały informacyjne, poradniki, dotyczące następujących zagadnień charakterystycznych dla 15+ opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze: Bilans Samodzielności i Kontroli, Bilans Potrzeb Emocjonalnych i Opiekuńczych (w procesie usamodzielnienia) Bilans Predyspozycji, Bilans Zdolności (w procesie integracji zawodowej), Bilans Kompetencji Społecznych (w procesie integracji społecznej) oraz Moja Edukacja Zawodowa (na podstawie modelu CoachingRodzinny15+ realizowany wspólnie z rzemieślnikiem). Segregator „Na nowej drodze”

■ Warunki testowania:

Narzędzie będzie użyte przez wszystkich specjalistów przewidzianych w metodzie zarówno z placówek opiekuńczo-wychowawczych, rzemieślnicy, doradcy i specjaliści instytucji pomocy społecznej i rynku pracy. Testowane będą rozwiązania organizacji procesu doradczego (współpraca specjalistów, formy indywidualne i grupowe) oraz poszczególne ćwiczenia, karty i kwestionariusze. Rekomendowane będą procedury i elementy zapewniające najwyższą trafność w ujęciu ocen klienta i doradców w ewaluacji testu.

■ Warunki użytkowania:

Przetestowany w ten sposób produkt finalny kierowany jest do wychowawców placówek opiekuńczych, rodzin zastępczych, rzemieślników, specjalistów i doradców oraz pracowników socjalnych instytucji polityki społecznej i rynku pracy. Interdyscyplinarna konstrukcja narzędzia nie ogranicza zastosowania tylko do doradców zawodowych z licencją, co zwiększa możliwości wdrożeniowe narzędzia (rzemieślnicy, pracownicy środowiskowi). Narzędzia testowane i opracowane będą w taki sposób, by mogły mieć zastosowanie bez konieczności zmiany przepisów prawa czy konieczności zatrudnienia dodatkowego personelu i specjalistów w placówkach objętych testem, bazując na synergii kompetencji współpracujących ze sobą instytucji i firm, co zwiększy szanse wdrożenia modelu w praktykę społeczną.

PF2: Model edukacji na rzecz usamodzielnienia 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat usług jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań EDUKACYJNYCH I WYCHOWAWCZYCH, będących elementem (na poziomie PRACODAWCY) modelu integracji zawodowej i społecznej (usamodzielnienia) młodzieży 15+ opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze. Dostępność oraz trafność metody edukacyjnej zapewniona jest poprzez angażowanie rzemieślnika i osoby bezrobotnej (młodzieży 15+) w proces edukacyjno-wychowawczy, gdzie integracja zawodowa jest etapem procesu usamodzielnienia się. Kluczowym elementem metody jest przygotowanie rzemieślnika do pełnienia roli „ojca chrzestnego, matki chrzestnej” ucznia w zawodzie nie posiadającego wsparcia w rodzinie. Brak obecnie skutecznych metod edukacji dla wychowanków placówek opiekuńczych oraz narzędzi dla rzemieślników wspierających ich funkcje wychowawcze.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi edukacyjnych składają się procedury ustalania potrzeb szkoleniowych, program szkolenia mentorów 15+ oraz procedury organizacji procesu edukacyjno-wychowawczego w firmie:

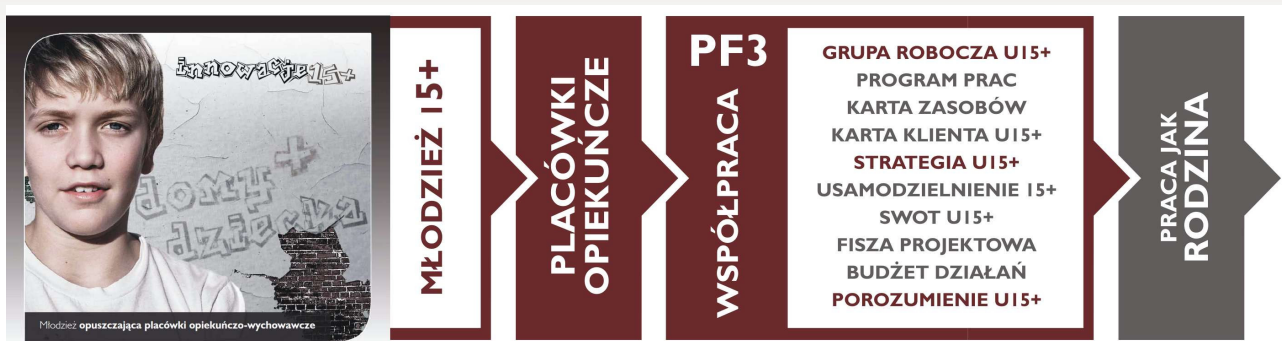
- „Szkolenie mentorów 15+” Program szkolenia przygotowujący rzemieślnika do pełnienia funkcji wychowawczych i kreowania rodzinnej atmosfery w środowisku pracy. Program opracowany we współpracy rzemieślników, psychologów rodzinnych i rozwojowych oraz wychowawców z placówek opiekuńczo-wychowawczych. Narzędzie określa zakres i cele szkolenia, treści tematyczne, program szkolenia, harmonogram, materiały szkoleniowe.
- „Coaching Rodzinny 15+”: Standard edukacji zawodowej i przyuczenia do zawodu w rzemiośle i małej firmie w procesie usamodzielnienia 15+ z zastosowaniem kompetencji *Mentora 15+* pełniącego funkcje wychowawcze i organizującego atmosferę rodzinną w środowisku pracy. Narzędzie określa zasady organizowania zajęć, pracy wychowanka, obszary i sposoby godzenia życia zawodowego, obszary i metody wpływania na rozwój osobisty wychowanka, kluczowe problemy i sposoby rozwiązywania barier w procesie usamodzielnienia. Pakiet szkoleniowy, standard, instrukcja, materiały informacyjne, przepisy prawne, scenariusze interwencji.

■ Warunki testowania:

Testowane będą zarówno formy prowadzenia zajęć w ramach modułów obowiązkowych, organizacja tych zajęć, harmonogram czasowy, przy czym rekomendowane będą formy najwyżej ocenione przez uczestników (mentorów 15+, rzemieślników) testujących narzędzie. Zajęcia prowadzone będą w firmach rzemieślniczych z udziałem młodzieży 15+ z placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz rzemieślnika, mistrza zawodu – mentora 15+ po specjalnym szkoleniu. Narzędzie będzie użyte przez wszystkich specjalistów przewidzianych w metodzie zarówno z placówek opiekuńczo-wychowawczych, rzemieślnicy, doradcy i specjaliści instytucji pomocy społecznej i rynku pracy.

■ Warunki użytkowania:

Przetestowany w ten sposób produkt finalny kierowany jest do organizatorów szkoleń zawodowych w instytucjach polityki społecznej i rynku pracy, specjalistów ds. szkoleń w instytucjach szkoleniowych, wychowawców w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, cechów rzemiosł oraz samych rzemieślników. Zastosowana metoda nie wymaga angażowania w przyszłości w proces edukacyjny zewnętrznych ekspertów i buduje relacje rzemieślnika i pracownika, co wzmacnia pozycję pracownika w firmie, zrozumienie jego potrzeb i zwiększa możliwości implementacji nowych kwalifikacji w funkcjonowanie małej firmy, co zwiększy zakres zastosowania metody po zakończeniu projektu.

PF3: Model lokalnego wsparcia usamodzielnienia 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat działań jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań KOOOPERACYJNYCH będących elementem (na poziomie OTOCZENIA) modelu integracji zawodowej i społecznej (usamodzielnienia) młodzieży 15+ opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze. Dostępność oraz trafność metody kooperacyjnej zapewniona jest poprzez angażowanie rzemiosła, rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, instytucji polityki społecznej i rynku pracy oraz samorządów gminnych w proces integracji zawodowej i społecznej – usamodzielnienia młodzieży z placówek opiekuńczo-wychowawczych. Metoda wykorzystuje ścieżkę budowania lokalnej strategii działania na rzecz rozwiązania konkretnego problemu społecznego w oparciu o zidentyfikowane potrzeby i zasoby lokalnej współpracy.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi kooperacyjnych składają się procedury moderowania lokalnej współpracy na rzecz integracji zawodowej i społecznej w usamodzielnieniu 15+ z placówek opiekuńczo-wychowawczych:

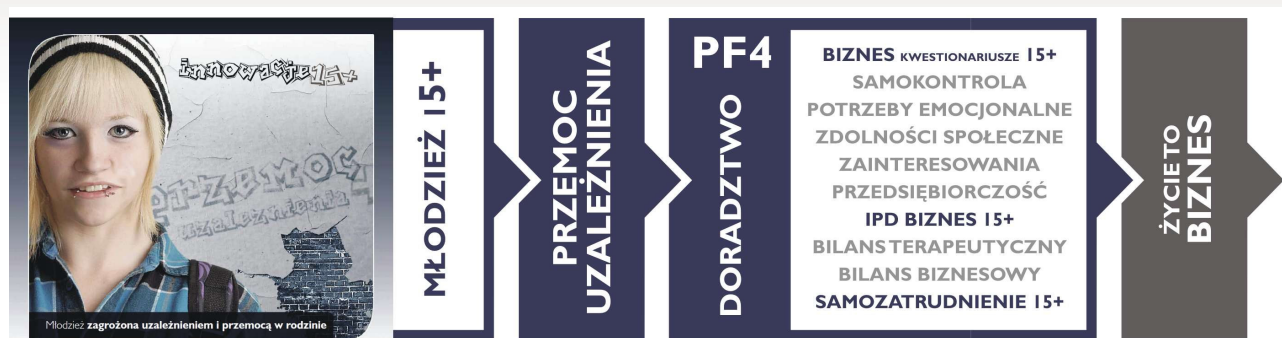
- **Program warsztatów Lokalnej Grupy Roboczej U15+:** Program spotkań i prac lokalnej koalicji określający optymalny skład instytucjonalny, zakresy tematyczne prac zmierzających do opracowania i przyjęcia rezultatu współpracy jakim jest lokalna strategia i plan działania na rzecz Usamodzielnienia 15+ (U15+)
- **Karta Zasobów Lokalnej Grupy Roboczej U15+:** Narzędzie służące identyfikacji potrzeb, zasobów (ludzkich, merytorycznych, finansowych) instytucji tworzących Grupę Roboczą.
- **Interdyscyplinarna Karta Klienta U15+:** Indywidualna Karta Klienta umożliwiająca wsparcie jednego procesu usamodzielnienia przez kilka instytucji (tworzących Grupę Roboczą) poprzez integrowania interdyscyplinarnych usług (doradczych, edukacyjnych, wychowawczych, socjalnych) w jednym procesie wsparcia (optymalizacja wsparcia).
- **Wzór strategii działania U15+:** Wzór strategii lokalnej z modelem analizy SWOT w oparciu o Kartę Zasobów; modelem interdyscyplinarnej usługi w oparciu o Kartę Klienta standardu oraz z Fiszą Projektową określającą budżet działania oraz źródła finansowania wewnętrznego (budżety Grupy) i zewnętrznego (projekty UE) współpracy.

■ Warunki testowania:

Testowane będą metody pozyskanie uczestników Lokalnej Grupy Roboczej U15+ (rozmowa indywidualna, list, zaproszenie, spotkanie informacyjne, badanie fokusowe) przy czym rekomendowane będą metody najefektywniejsze w zakresie efektywnego udziału instytucji w pracach Grupy. Testowane będą też rozwiązania logistyczne w zakresie prowadzenia warsztatów (czas trwania, lokalizacja, rodzaj pracy, profil moderatora). Rekomendowane będą rozwiązania prowadzące do aktywnego udziału wszystkich instytucji w pracach warsztatowych oraz pod kątem jakości i zakresu przygotowanej koalicji. Porównane ze sobą będą różne rozwiązania w zakresie Karty Zasobów, Karty Klienta i Wzoru Strategii w każdym z 3 obszarów interwencji, co zwiększa eksperymentalny aspekt, a co za tym idzie rzetelność, prowadzonego testu.

■ Warunki użytkowania:

Program warsztatów, otwarta formuła Grupy Roboczej, Wzór Strategii wraz z narzędziami operacyjnymi dla tej strategii (Karta Zasobów, Karta Klienta, Fisza Projektowa) oraz instrukcją tworzenia i moderowania porozumienia może być zastosowany przez każdą instytucję inicjującą lokalną współpracę w dowolnym temacie polityki społecznej czy rynku pracy (OPS, PCPR, MOPR, PUP, NGO, JST) jednak w szczególności (U15+) zainteresowanych wsparciem procesu usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych.

PF4: Model doradztwa przedsiębiorczego z elementami terapii grupowej

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat usług jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań DIAGNOSTYCZNO-DORADCZYCH, będących elementem (na poziomie PRACOWNIKA) modelu integracji zawodowej i społecznej (samozatrudnienia) młodzieży 15+ z rodzin dotkniętych problemem uzależnień lub przemocy. Trafność diagnozy i samozatrudnienia w ramach ekonomii społecznej (spółdzielni socjalnej) Indywidualnych Planów działania IPD zapewniona jest poprzez uwzględnienie w procesie diagnozy obok doradcy zawodowego (predyspozycje, zainteresowania) także doradcy biznesowego (zdolności przedsiębiorcze, ekonomia społeczna) oraz terapeuty uzależnień, terapeuty rodzinnego (potrzeby emocjonalne, wyuczona bezradność, motywacja, samodzielność, samokontrola). Pakiet narzędzi składających się na schemat interdyscyplinarnej usługi uwzględni specyficzne potrzeby 15+ oraz normy dostosowane do tej grupy wiekowej, co będzie nowością na rynku usług diagnostyczno-doradczych. Dziś w stosunku do tej grupy stosuje się narzędzia opracowane dla ogólnej populacji ludzi młodych z normalnych rodzin, przez co brak trafnego i skutecznego doradztwa dla młodzieży 15+ w procesie samozatrudnienia terapeutycznego.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi diagnostyczno-doradczych składa się zestaw kwestionariuszy i testów oraz portfolio zbudowane z modułów z ćwiczeniami i opracowaniami wyników diagnozy:

- „Biznes Kwestionariusze 15+”: kwestionariusze i testy dotyczące Samokontroli, Samodzielności, Motywacji, Potrzeb Emocjonalnych (w procesie terapeutycznym); Predyspozycji Zawodowych, Zainteresowań, Zdolności Przedsiębiorczych (w procesie integracji zawodowej - samozatrudnienie) oraz Zdolności Społecznych (w procesie integracji społecznej – ekonomia społeczna). Pakiet 8 narzędzi diagnostycznych dla 15+ z rodzin z uzależnieniem lub przemocą.
- „IPD Życie to Biznes 15+”: ćwiczenia, ankiety, psychozabawy i materiały informacyjne, poradniki, dotyczące następujących zagadnień charakterystycznych dla 15+ z rodzin z uzależnieniem lub przemocą: Bilans Samokontroli, Bilans Potrzeb Emocjonalnych (w procesie terapeutycznym) Bilans Predyspozycji, Bilans Zdolności (w procesie integracji zawodowej - samozatrudnienia), Bilans Kompetencji Społecznych (w procesie integracji społecznej – ekonomii społecznej). Segregator „Moje Życie Mój Biznes”

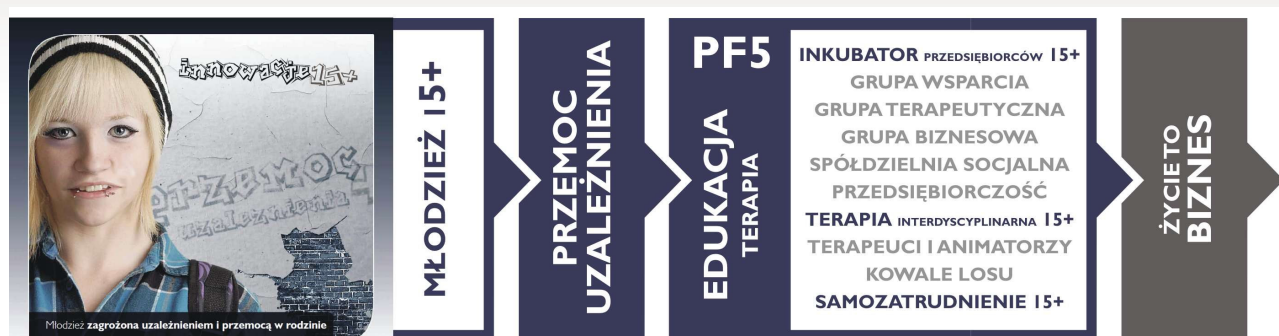
■ Warunki testowania:

Narzędzie będzie użyte przez wszystkich specjalistów przewidzianych w metodzie zarówno z placówek interwencji kryzysowej, placówek terapeutycznych, instytucji ekonomii społecznej, doradcy i specjaliści instytucji pomocy społecznej i rynku pracy. Testowane będą rozwiązania organizacji procesu doradczego (współpraca specjalistów, formy indywidualne i grupowe) oraz poszczególne ćwiczenia, karty i kwestionariusze. Rekomendowane będą procedury i elementy zapewniające najwyższą trafność.

■ Warunki użytkowania:

Przetestowany w ten sposób produkt finalny kierowany jest do klientów placówek interwencji kryzysowej, placówek terapeutycznych, instytucji ekonomii społecznej, terapeutów, specjalistów i doradców instytucji polityki społecznej i rynku pracy. Interdyscyplinarna konstrukcja narzędzia nie ogranicza zastosowania tylko do doradców zawodowych czy terapeutów z licencją, co zwiększa możliwości wdrożeniowe narzędzia. Narzędzia nie wymagają zmiany przepisów prawa czy konieczności zatrudnienia dodatkowego personelu i specjalistów w placówkach objętych testem, bazują na synergii kompetencji współpracujących ze sobą instytucji, która będzie wspierana na trzecim poziomie modelu (OTOCZENIE).

PF5: Model wsparcia samozatrudnienia 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat usług jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań EDUKACYJNYCH I TERAPEUTYCZNYCH, będących elementem (na poziomie PRACODAWCY) modelu integracji zawodowej i społecznej (samozatrudnienia) młodzieży 15+ z rodzin dotkniętych problemem uzależnień lub przemocą. Dostępność oraz trafność metody edukacyjnej zapewniona jest poprzez angażowanie instytucji ekonomii społecznej w formie grupy terapeutycznej w proces edukacyjno-terapeutyczny, gdzie terapia grupowa (grupa wsparcia w ramach form ekonomii społecznej) jest etapem samozatrudnienia. Kluczowym elementem metody jest integrowania funkcjonalnego terapeutycznej grupy wsparcia z grupą przedsiębiorczą (spółdzielnia socjalna) i przygotowanie młodego człowieka do samozatrudnienia. Brak obecnie skutecznych metod wsparcia samozatrudnienia z elementami terapii (socjoterapii) młodzieży z rodzin z problemem uzależnienia i przemocą oraz narzędzi dla podmiotów ekonomii społecznej wspierających ich funkcje terapeutyczne.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi edukacyjnych składają się procedury ustalania potrzeb szkoleniowych i terapeutycznych oraz procedury organizacji procesu edukacyjno-terapeutycznego w podmiocie ekonomii społecznej:

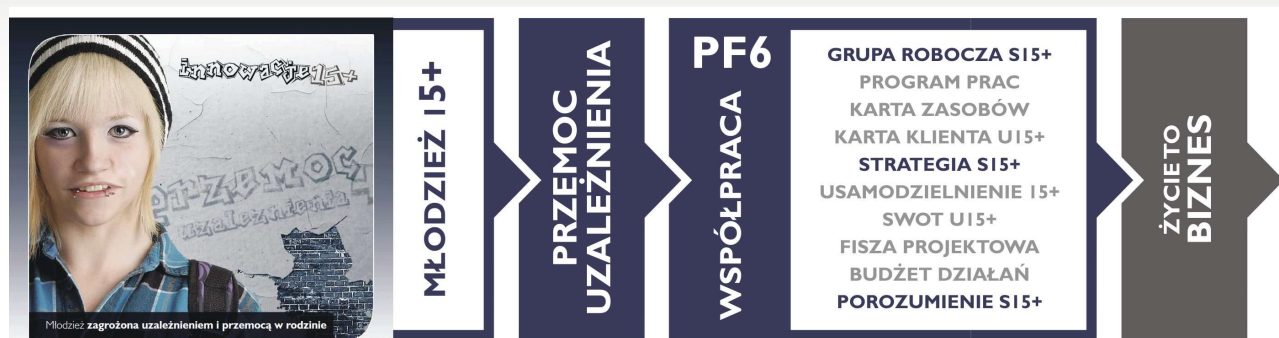
- „**„Incubator Przedsiębiorców 15+”**”: Standard organizacji, plan prac edukacyjnych i terapeutycznych przedsiębiorczej grupy wsparcia młodzieży 15+ z rodzin dotkniętych problemem przemocą i uzależnień. Narzędzie określa zasady organizowania zajęć, metody wpływania na rozwój osobisty członków grupy wsparcia, wychowanka, kluczowe problemy i sposoby rozwiązywania barier w wychodzenia z uzależnień i skutków przemocą. Pakiet szkoleniowy, standard, instrukcja, materiały informacyjne, przepisy prawne, scenariusze interwencji.
- „**„ABC Przedsiębiorczości Społecznej 15+”**”: Program szkolenia przygotowujący rzemieślnika do pełnienia funkcji wychowawczych i kreowania rodzinnej atmosfery w środowisku pracy. Program opracowany we współpracy terapeutów uzależnień i rodzinnych oraz doradców biznesowych i praktyków ekonomii społecznej. Narzędzie określa zakres i cele szkolenia, treści tematyczne, program szkolenia, harmonogram, materiały szkoleniowe.
- „**„Interdyscyplinarna terapia uzależnień 15+”**”: Standard edukacyjno-terapeutyczny przedsiębiorczej grupy wsparcia wzajemnego. Pakiet szkoleniowy, standard, instrukcja, materiały informacyjne, aspekty metodologiczne i prawne.

■ Warunki testowania:

Testowane będą zarówno formy prowadzenia zajęć w ramach modułów obowiązkowych, organizacja tych zajęć, harmonogram czasowy, przy czym rekomendowane będą formy najwyżej ocenione przez uczestników i opiekunów grup wsparcia testujących narzędzie. Zajęcia prowadzone będą w podmiocie ekonomii społecznej z udziałem młodzieży 15+ z rodzin dotkniętych problemem uzależnień i przemocą oraz terapeuty, doradcy biznesowe, pracownika podmiotu ekonomii społecznej. Narzędzie będzie użyte przez wszystkich specjalistów przewidzianych w metodzie zarówno z instytucji pomocy społecznej i rynku pracy jak placówek interwencji kryzysowej, terapii uzależnień i skutków przemocą.

■ Warunki użytkowania:

Przetestowany w ten sposób produkt finalny kierowany jest do organizatorów terapii, interwencji kryzysowej w instytucjach polityki społecznej oraz organizatorów wsparcia przedsiębiorczości z instytucji szkoleniowych i rynku pracy. Zastosowana metoda nie wymaga angażowania w przyszłości w proces edukacyjny zewnętrznych ekspertów i wykorzystuje relacje i zasoby kilku instytucji współpracujących w ramach grupy roboczej, co zwiększa zakres zastosowania (uniwersalność i efektywność finansową) modelu.

PF6: Model lokalnego wsparcia samozatrudnienia terapeutycznego 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat działań jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań KOOOPERACYJNYCH, będących elementem (na poziomie OTOCZENIA) modelu integracji zawodowej i społecznej młodzieży 15+ z rodzin dotkniętych uzależnieniem lub przemocą. Dostępność oraz trafność metody kooperacyjnej zapewniona jest poprzez angażowanie terapeutów i doradców biznesowych, instytucji interwencji kryzysowej i instytucji ekonomii społecznej oraz instytucji polityki społecznej i rynku pracy oraz samorządów gminnych w proces integracji zawodowej i społecznej – terapii poprzez samozatrudnienie młodzieży z z rodzin dotkniętych uzależnieniem lub przemocą. Metoda wykorzystuje ścieżkę budowania lokalnej strategii działania na rzecz rozwiązania konkretnego problemu społecznego w oparciu o zidentyfikowane potrzeby i zasoby lokalnej współpracy.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi kooperacyjnych składają się procedury moderowania lokalnej współpracy na rzecz integracji zawodowej i społecznej w samozatrudnieniu i terapii 15+ z rodzin z uzależnieniem lub przemocą:

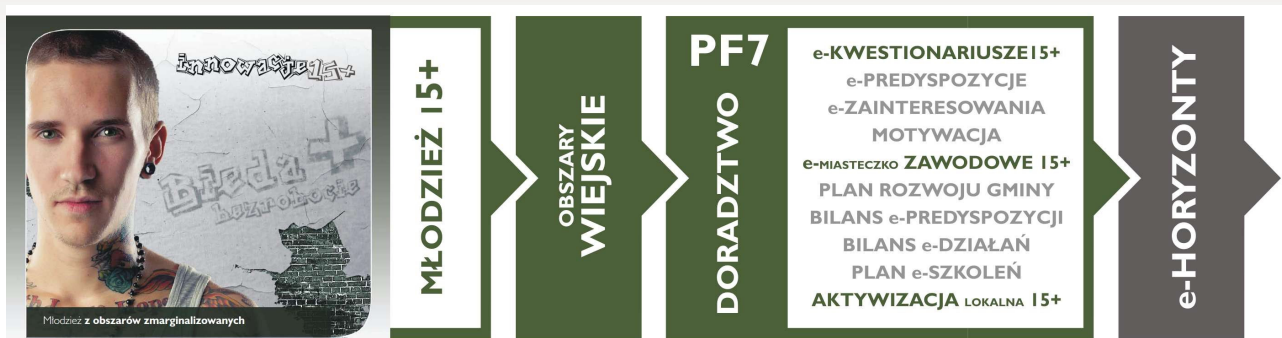
- **Program warsztatów Lokalnej Grupy Roboczej S15+:** Program spotkań i prac lokalnej koalicji określający optymalny skład instytucjonalny, zakresy tematyczne prac zmierzających do opracowania i przyjęcia rezultatu współpracy jakim jest lokalna strategia i plan działania na rzecz Samozatrudnienia 15+ (S15+)
- **Karta Zasobów Lokalnej Grupy Roboczej S15+:** Narzędzie służące identyfikacji potrzeb, zasobów (ludzkich, merytorycznych, finansowych) instytucji tworzących Grupę Roboczą.
- **Interdyscyplinarna Karta Klienta S15+:** Indywidualna Karta Klienta umożliwiająca wsparcie jednego procesu samozatrudnienia terapeutycznego przez kilka instytucji (tworzących Grupę Roboczą) poprzez integrowania interdyscyplinarnych usług (terapeutycznych, doradczych, edukacyjnych, socjalnych) w jednym procesie (optymalizacja).
- **Wzór strategii działania S15+:** Wzór strategii lokalnej z modelem analizy SWOT w oparciu o Kartę Zasobów; modelem interdyscyplinarnej usługi w oparciu o Kartę Klienta standardu oraz z Fiszą Projektową określającą budżet działania oraz źródła finansowania wewnętrznego (budżety Grupy) i zewnętrznego (projekty UE) współpracy.

■ Warunki testowania:

Testowane będą metody pozyskanie uczestników Lokalnej Grupy Roboczej S15+ (rozmowa indywidualne, list, zaproszenie, spotkanie informacyjne, badanie fokusowe) przy czym rekomendowane będą metody najefektywniejsze w zakresie efektywnego udziału instytucji w pracach Grupy. Testowane będą też rozwiązania logistyczne w zakresie prowadzenia warsztatów (czas trwania, lokalizacja, rodzaj pracy, profil moderatora). Rekomendowane będą rozwiązania prowadzące do aktywnego udziału wszystkich instytucji w pracach warsztatowych oraz pod kątem jakości i zakresu przygotowanej koalicji. Porównane ze sobą będą różne rozwiązania w zakresie Karty Zasobów, Karty Klienta i Wzoru Strategii w każdym z 3 obszarów interwencji, co zwiększa eksperymentalny aspekt, a co za tym idzie rzetelność, prowadzonego testu.

■ Warunki użytkowania:

Program warsztatów, otwarta formuła Grupy Roboczej, Wzór Strategii wraz z narzędziami operacyjnymi dla tej strategii (Karta Zasobów, Karta Klienta, Fisza Projektowa) oraz instrukcją tworzenia i moderowania porozumienia może być zastosowany przez każdą instytucję inicjującą lokalną współpracę w dowolnym temacie polityki społecznej czy rynku pracy (OPS, PCPR, MOPR, PUP, NGO, JST) jednak w szczególności (S15+) zainteresowanych wsparciem procesu samozatrudnienia z elementami terapii niekorzystnych zachowań związanych z uzależnieniem lub przemocą w rodzinie pochodzenia.

PF7: Model e-doradztwa dla 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat usług jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań DIAGNOSTYCZNO-DORADCZYCH, będących elementem (na poziomie PRACOWNIKA) modelu integracji zawodowej i społecznej z gminą wiejską (uzgodnienie kierunków rozwoju indywidualnego i lokalnego) młodzieży 15+ z obszarów wiejskich i zmarginalizowanych. Trafność diagnozy i planów usamodzielnienia (Indywidualnych Planów działania IPD) zapewniona jest poprzez uwzględnienie w procesie diagnozy ZDALNEJ obok doradcy zawodowego (predyspozycje, zainteresowania) także lidera społecznego, animatora kultury, samorządu (produkty i usługi regionalne, produkty gminy) oraz lokalnego pracodawcy (organizacja pracy, współpraca zdalna z lokalnym biznesem, internetowy marketing produktów i usług lokalnych). Pakiet narzędzi składających się na schemat interdyscyplinarnej usługi uwzględni specyficzne potrzeby 15+ oraz normy dostosowane do tej grupy wiekowej, co będzie nowością na rynku usług diagnostyczno-doradczych. Dziś w stosunku do tej grupy stosuje się narzędzia opracowane dla ogólnej populacji ludzi młodych z miast o szerokiach możliwościach rynku czy infrastrukturze społecznej, przez co brak trafnego doradztwa dla młodzieży 15+ ze wsi.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi ZDALNYCH diagnostyczno-doradczych składa się zestaw kwestionariuszy i testów oraz pakiet ZDALNYCH ćwiczeń z opracowaniem wyników diagnozy:

- „e-Kwestionariusze 15+”: ZDALNE kwestionariusze i testy dotyczące Predyspozycji Zawodowych, Zainteresowań, Zdolności Praktycznych (w procesie integracji zawodowej) oraz Zdolności Interpersonalnych, Zdolności Społecznych (w procesie integracji społecznej). Pakiet 9 ZDALNYCH narzędzi diagnostycznych dla 15+ ze wsi.
- „IPD e-Miasteczko Zawodowe 15+”: ZDALNE, Internetowe ćwiczenia, ankiety, psychozabawy i materiały informacyjne, poradniki, dotyczące rozwoju zawodowego i osobistego w oparciu o walory turystyczne, kulturowe miejsca zamieszkania: Bilans Predyspozycji, Moje Wartości, Moje Szkolenia. Elektroniczny segregator „Rozwój Tu i w Sieci”

■ Warunki testowania:

Narzędzie będzie użyte przez wszystkich specjalistów przewidzianych w metodzie zarówno z instytucji szkoleniowych świadczących usługi zdalne, gminnych ośrodków kultury, samorządów lokalnych oraz doradców i specjalistów instytucji pomocy społecznej i rynku pracy. Testowane będą rozwiązania organizacji ZDALNEGO procesu doradczego (współpraca specjalistów, formy indywidualne i grupowe) oraz poszczególne e-ćwiczenia, e-karty i e-kwestionariusze. Rekomendowane będą procedury i elementy zapewniające najwyższą trafność oraz możliwość zastosowań w ramach platformy edukacyjnej e-Podlaskie.

■ Warunki użytkowania:

Narzędzia ZDALNE mogą być zastosowane przez każdą instytucję zainteresowaną rozwojem i świadczeniem usług zdalnych zgodnie ze strategią rozwoju społeczeństwa informacyjnego e-Podlaskie (w tym e-Edukacja, e-Biznes), jednak w szczególności instytucje rynku pracy i polityki społecznej (PUP, OHP) oraz organizacje pozarządowe wspierające młodzież 15+ oraz społeczności lokalne na obszarach wiejskich i marginalizowanych, w tym wspierające rozwój produktów i usług związanych z dziedzictwem kulturowym regionu, rozwojem wsi. Narzędzia nie wymagają zmiany przepisów prawa czy konieczności zatrudnienia dodatkowego personelu i specjalistów w placówkach objętych testem, bazują na synergii kompetencji współpracujących ze sobą instytucji, która będzie wspierana na trzecim poziomie modelu (OTOCZENIE).

PF8: Model e-Edukacji 15+ oraz e-Biznesu 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat usług jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań EDUKACYJNYCH I AKTYWIZACYJNYCH, będących elementem (na poziomie PRACODAWCY) modelu integracji zawodowej i społecznej młodzieży 15+ z GMIN WIEJSKICH oraz innych obszarów zmarginalizowanych. Dostępność oraz trafność metody edukacyjnej zapewniona jest poprzez opracowanie ZDALNYCH narzędzi edukacyjnych we współpracy z lokalnymi pracodawcami w zakresie produktów i usług związanych z walorami miejsca zamieszkania i rozwojem gminy. Kluczowym elementem metody jest wykorzystanie walorów gminy, kreujących nowe miejsca pracy oraz technik informatycznych i internetowych rekompensujących braki infrastruktury edukacyjnej na obszarach wiejskich. Brak obecnie DOSTĘPNYCH metod edukacji dla młodych mieszkańców wsi oraz trafnych, realnych kierunków ich rozwoju poza rolnictwem w sektorach strategicznych dla poszczególnych gmin wiejskich. Uzgodnienie kierunków rozwoju osobistego i zawodowego z kierunkami rozwoju gminy tworzy warunki do przejmowania przez samorządy gminne odpowiedzialności za edukację i aktywizację swoich mieszkańców, w szczególności młodzieży 15+.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi edukacyjnych składa się portal edukacyjny z modułami do nauki zdalnej w 5 zawodach strategicznych dla GMINY WIEJSKIEJ oraz procedury ZDALNEJ nauki:

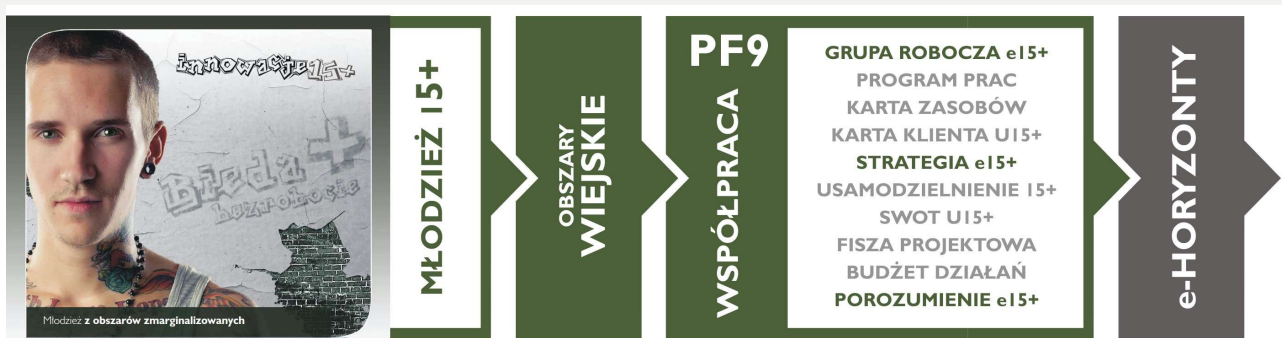
- **Portal edukacyjny „e-Edukacja Zawodowa 15+”:** 5 kontentów zdalnej nauki w zawodach wybranych przez gminę biorącą udział w teście oraz pracach Grupy Roboczej e-15+ związanych z walorami turystycznymi, kulturowymi tej gminy.
- **Standard Kontentu:** uwzględniający zadania zawodowe w każdym z 5 zawodów oraz procedury zdalnego potwierdzenia kwalifikacji dla zadań zawodowych przez Młodzież 15+ bez doświadczenia zawodowego. Narzędzie określa standard egzaminacyjny, opis zadań zawodowych, możliwości świadczenia usług w ramach e-Biznesu.
- **„e-Gra Biznesowa”:** gra edukacyjna przygotowująca do prowadzenia e-Biznesu w zawodach strategicznych dla gminy. Narzędzie określa zakres i cele szkolenia, treści tematyczne, program szkolenia, harmonogram, materiały szkoleniowe.

■ Warunki testowania:

Narzędzie będzie użyte przez wszystkich specjalistów przewidzianych w metodzie zarówno z instytucji szkoleniowych świadczących usługi zdalne, gminnych ośrodków kultury, samorządów lokalnych oraz doradców i specjalistów instytucji pomocy społecznej i rynku pracy. Testowane będą rozwiązania organizacji ZDALNEGO procesu EDUKACYJNEGO (współpraca specjalistów, formy indywidualne i grupowe) a w szczególności metod zdalnego potwierdzenia kwalifikacji zawodowych przez młodzież 15+ nie posiadającą doświadczeń zawodowych. Rekomendowane będą procedury i elementy zapewniające najwyższą trafność oraz możliwość zastosowań w ramach platformy edukacyjnej e-Podlaskie.

■ Warunki użytkowania:

Narzędzia ZDALNE mogą być zastosowane przez każdą instytucję zainteresowaną rozwojem i świadczeniem usług zdalnych zgodnie ze strategią rozwoju społeczeństwa informacyjnego e-Podlaskie (w tym e-Edukacja, e-Biznes), jednak w szczególności instytucje rynku pracy i polityki społecznej (PUP, OHP) oraz organizacje pozarządowe wspierające młodzież 15+ oraz społeczności lokalne na obszarach wiejskich i marginalizowanych, w tym wspierające rozwój produktów i usług związanych z dziedzictwem kulturowym regionu, rozwojem wsi.

PF9: Model e-Wsparcia Gmin 15+

■ Kontekst innowacyjnego produktu:

Schemat działań jest produktem finalnym w zakresie rozwiązań KOOOPERACYJNYCH, będących elementem (na poziomie OTOCZENIA) modelu integracji zawodowej i społecznej młodzieży 15+ z GMIN WIEJSKICH oraz innych obszarów zmarginalizowanych. Dostępność oraz trafność metody kooperacyjnej zapewniona jest poprzez angażowanie lokalnych pracodawców i samorządu gminnego oraz regionalnych instytucji szkoleniowych, instytucji polityki społecznej i rynku pracy w proces kreowania nowych produktów i usług związanych z nową (w tym zdalną) aktywnością zawodową młodzieży 15+ zamieszkującej gminę. Metoda wykorzystuje ścieżkę budowania lokalnej strategii działania związanej ze strategią rozwoju i promocji gminy.

■ Budowa narzędzia:

Na pakiet narzędzi kooperacyjnych składają się procedury moderowania lokalnej współpracy na rzecz ROZWOJU LOKALNEGO w oparciu o integrację zawodową i społeczną mieszkańców 15+ gminy:

- **Program warsztatów Lokalnej Grupy Roboczej e15+:** Program spotkań i prac lokalnej koalicji określający optymalny skład instytucjonalny, zakresy tematyczne prac zmierzających do opracowania i przyjęcia rezultatu współpracy jakim jest lokalna strategia i plan działania na rzecz e-Wsparcia 15+ (e15+)
- **Karta Zasobów Lokalnej Grupy Roboczej e15+:** Narzędzie służące identyfikacji potrzeb, zasobów (ludzkich, merytorycznych, finansowych) instytucji tworzących Grupę Roboczą.
- **Interdyscyplinarna Karta Klienta e15+:** Indywidualna Karta Klienta umożliwiająca wsparcie jednego procesu planowania rozwoju 15+ przez kilka instytucji (tworzących Grupę Roboczą) poprzez integrowanie interdyscyplinarnych i ZDALNYCH e-usług (doradczych, edukacyjnych, biznesowych) w jednym procesie wsparcia (optymalizacja wsparcia).
- **Wzór strategii działania e15+:** Wzór strategii lokalnej z modelem analizy SWOT w oparciu o Kartę Zasobów; modelem interdyscyplinarnej usługi w oparciu o Kartę Klienta standardu oraz z Fiszą Projektową określającą budżet działania oraz źródła finansowania wewnętrznego (budżety Grupy) i zewnętrznego (projekty UE) współpracy.

■ Warunki testowania:

Testowane będą metody pozyskanie uczestników Lokalnej Grupy Roboczej e15+ (rozmowa indywidualne, list, zaproszenie, spotkanie informacyjne, badanie fokusowe w tym metody ZDALNE) przy czym rekomendowane będą metody najefektywniejsze w zakresie efektywnego udziału instytucji w pracach Grupy. Testowane będą też rozwiązania logistyczne w zakresie prowadzenia warsztatów (czas trwania, lokalizacja, rodzaj pracy, profil moderatora w tym metody ZDALNE). Rekomendowane będą rozwiązania prowadzące do aktywnego udziału wszystkich instytucji w pracach warsztatowych oraz pod kątem jakości i zakresu przygotowanej koalicji. Porównane ze sobą będą różne rozwiązania w zakresie Karty Zasobów, Karty Klienta i Wzoru Strategii w każdym z 3 obszarów interwencji, co zwiększa eksperymentalny aspekt.

■ Warunki użytkowania:

Program warsztatów, otwarta formuła Grupy Roboczej, Wzór Strategii wraz z narzędziami operacyjnymi dla tej strategii (Karta Zasobów, Karta Klienta, Fisza Projektowa) oraz instrukcją tworzenia i moderowania porozumienia może być zastosowany przez każdą instytucję inicjującą lokalną współpracę na rzecz rozwoju lokalnego gminy w dowolnym aspekcie (OPS, GOPS, NGO, JST) jednak w szczególności (e15+) zainteresowanych rozwojem usług, produktów, promocji ZDALNEJ zgodnie ze strategią rozwoju społeczeństwa informacyjnego e-Podlaskie (w tym e-Edukacja, e-Biznes).

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego

- **Temat innowacyjny:** Poszukiwanie metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia (ukierunkowanych na poprawę sytuacji zawodowej tych osób)
- **Nazwa projektodawcy:** Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr
- **Tytuł projektu:** PIWP: INNOWACJE 15+ testowanie i wdrażanie nowych metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży powyżej 15 roku życia
- **Numer umowy:** UDA-POKL.07.02.01-20-271/11

Podpisy przedstawicieli Partnerstwa Krajowego

- Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr:

.....
Imię, nazwisko, funkcja i podpis osób składających strategię

- Podlaska Wojewódzka Komenda OHP w Białymstoku

.....
Imię, nazwisko, funkcja i podpis osób składających strategię

W przypadku projektów realizowanych w partnerstwie (nie dotyczy partnerstwa ponadnarodowego) podpisy pod strategią składają przedstawiciele wszystkich instytucji partnerskich.